

Kultūra un māksla I (vizuālā māksla)

**Pamatkursa programmas paraugs
vispārējai vidējai izglītībai**

Valsts izglītības satura centrs | ESF projekts Nr.8.3.1.1/16/I/002
Kompetenču pieeja mācību saturā

Kultūra un māksla I (vizuālā māksla)

Pamatkursa programmas paraugs vispārējai vidējai izglītībai

Pamatkursa programmas paraugs ir izstrādāts Eiropas Sociālā fonda projektā
"Kompetenču pieeja mācību saturā" (turpmāk – Projekts).

Mācību satura izstrādi pirmsskolas, pamatzglītības un vispārējās vidējās izglītības pakāpē
Projektā vadīja **Dace Namsone** un **Zane Oliņa**.

Pamatkursa programmas parauga izstrādi un sagatavošanu publicēšanai Projektā
vadīja **Inga Krišāne**.

Pamatkursa programmas paraugu izstrādāja **Austra Avotiņa, Zane Bēķe, Inta Godiņa,**
Anda Laķe, Ieva Švarca, Inese Pitkeviča, Lita Vēvere, Ilze Vilkārse.

Pamatkursa programmu izvērtēja ārējie eksperti – zinātniskā recenzente **Inta Klāsone**;
mācību satura recenzente **Inta Zankovska**.

Projekts izsaka pateicību visām Latvijas izglītības iestādēm, kas piedalījās mācību satura aprobācijā.

ISBN 978-9934-540-86-8

Saturs

Ievads	4	Pielikumi	41
Mērķis un uzdevumi	6	1. pielikums. Mācību priekšmetu kursu programmu paraugos lietotie kodi	41
Mācību saturs	7	2. pielikums. Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas pamatkursā Kultūra un māksla I (vizuālā māksla) plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti	42
Mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni	8	3. pielikums. Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti caurviju prasmēs, beidzot vispārējās vidējās izglītības pakāpi	47
Ieteikumi mācību darba organizācijai	11	4. pielikums. Skolēnam attīstāmie ieradumi pamatkursos Kultūra un māksla I	49
Mācību satura apguves norise	13	5. pielikums. Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas pamatkursu tematu pārskats	50
Kultūra un māksla I (vizuālā māksla).	16	6. pielikums. Mācību satura apguvei izmantojamie mācību līdzekļi (vizuālā māksla)	52
Pamatkursa programma			

Ievads

Pamatkursa programmas struktūra

Kultūra un māksla I (vizuālā māksla) pamatkursa programmas (turpmāk – programma) paraugs ir veidots, lai palīdzētu skolotājiem īstenot Ministru kabineta 2019. gada 3. septembra noteikumos Nr. 416 “Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības programmu paraugiem” (turpmāk – standarts) noteiktos plānotos skolēnam sasniedzamos rezultātus kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomā.

Programmā iekļauti

- kursa mērķis un uzdevumi;
- mācību saturs;
- mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni;
- mācību satura apguves norise;
- ieteikumi mācību darba organizācijai.

Katram programmas tematam piedāvāti gan plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti, gan to apguvei aptuveni paredzētais laiks, izmantojamās mācību metodes un nepieciešamie mācību līdzekļi. Mācību satura apguvei izmantojamo mācību līdzekļu apkopojošs uzskaitījums pievienots 6. pielikumā.

Programmā mācību saturs ir veidots atbilstoši standartā noteiktajiem kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas plānotajiem skolēnam sasniedzamajiem rezultātiem, no tiem atvasinot pamatkursā Kultūra un māksla I (vizuālā māksla) apgūstamos plānotos skolēnam sasniedzamos rezultātus optimālajā mācību satura apguves līmenī.

Mācību satura apguves norisē parādīts, kā pakāpeniski tiek sasniegtas standarta prasības zināšanu apguvē, izpratnes veidošanā, kā arī prasmju un vērtībās balstītu ieradumu attīstīšanā. Ieteicamā mācību satura apguves norise veidota ar detalizētiem tematiem. Katrā tematā ir norādīti plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti, to skaitā – ziņas (apraksta nozīmīgākās temata apguves rezultātā iegūtās zināšanas un izpratni par mācību jomas lielajām idejām), prasmes, vērtībās balstīti ieradumi un kompleksi sasniedzamie rezultāti (raksturo skolēna spēju koordinēti lietot zināšanas, prasmes un ieradumus jaunās, neierastās

situācijās). Katra temata ietvarā iekļautas arī nozīmīgākās skolēna darbības, kādas nepieciešamas šo rezultātu sasniegšanai. Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas tematu pārskats pievienots 5. pielikumā.

Programma veidota, paredzot, ka pamatkursa apguvei vidējās izglītības pakāpē tiks atvēlētas 210 mācību stundas. Taču skolai ir iespējams mainīt (palielināt vai samazināt) mācību stundu skaitu kursā, taču to nesamazinot vairāk par 15%. Ieteikumus mācību darba organizācijai skatīt programmas sadaļā “Ieteikumi mācību darba organizācijai”.

Programmas paraugam ir ieteikuma raksturs. Skolotāji var izmantot šo programmu vai arī pēc šī parauga izstrādāt savu programmu.

Mācību satura un pieejas akcenti

Vispārējās vidējās izglītības satura īstenošanas mērķis ir lietpratīgs skolēns, kurš apzinās savas personiskās spējas un intereses mērķtiecīgai personiskās un profesionālās nākotnes veidošanai, kurš ciena sevi un citus, padziļina zināšanas, izpratni, prasmes un turpina nostiprināt vērtības un tikumus atbilstoši saviem nākotnes mērķiem, atbildīgi, inovatīvi un produktīvi darbojas paša, ģimenes, labklājīgas un ilgtspējīgas Latvijas valsts un pasaules veidošanā. Vidējās izglītības pakāpes loma ir dot iespēju jauniešiem mācīties iedziļinoties atbilstoši viņu interesēm un nākotnes mērķiem, padziļinot un vispārinot pamatzinātni apgūto (10./11. klase), un mācoties dziļāk – šaurākā mācību jomu lokā (11./12. klase).

Lietpratība jeb kompetence ir indivīda spēja kompleksi lietot zināšanas, prasmes un paust attieksmes, risinot problēmas reālās dzīves mainīgās situācijās. Tā ir spēja adekvāti lietot mācīšanās rezultātu noteiktā kontekstā (izglītības, darba, personiskajā vai sabiedriskajā politikā). Lietpratība jeb kompetence ir kompleksa – tā ietver zināšanas, izpratni, prasmes un ieradumus, kas balstīti vērtībās.

Lai katrā mācību priekšmetā un kursā ikvienam skolēnam nodrošinātu mūsdienīgas lietpratības izglītību, būtiski ikvienam skolotājam neatkarīgi no mācību priekšmeta plānot un vadīt skolēna mācīšanos, izvirzot skaidrus sasniedzamos rezultātus, izvēloties atbilstošus un daudzveidīgus uzdevumus, sniedzot atbalstošu un attīstošu atgriezenisko saiti un iespēju mācīties iedziļinoties – skaidrot darbību gaitu; domāt par mācīšanos un sasniegto

rezultātu; veidot fiziski un emocionāli drošu mācību vidi; regulāri sadarboties ar kolēģiem; kopīgi plānojot mācību satura īstenošanu un sekojot katra skolēna attīstības dinamikai, un veikt nepieciešamos uzlabojumus mācību procesā, ņemot vērā katra skolēna individuālās mācīšanās un pilnveides vajadzības.

Mācīšanās mērķu sasniegšanai skolotājs izmanto tādas mācību organizācijas formas, kas atbilst skolēna mācīšanās vajadzībām, to skaitā optimālā un augstākā mācību satura apguves līmeņa rezultātu sasniegšanai. Nozīmīga laika daļa mācību procesā jāplāno mērķtiecīgi atbalstītam skolēna patstāvīgam pētnieciskajam, sabiedriskajam vai jaunrades darbam. Šajā izglītības pakāpē skolotājam svarīgi rosināt skolēnus laikus un mērķtiecīgi apzināt savas intereses, vēlamos turpmāko studiju un profesionālās darbības virzienus un iespējas.

Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas satura apguve skolēnam vidējā izglītības pakāpē turpina pamatizglītībā aizsākto kultūras un mākslas izpratnes veidošanu, tāpēc tā apgūvē svarīgi ņemt vērā šādus mācību satura un pieejas akcentus:

- mācību saturs veidots, ņemot vērā kultūras izpaušmju un to izpratnes veidošanu skolēnam pašam piedzīvojot, analizējot un reflektējot par savu kultūras un radošā darba pieredzi;
- radošajā darbībā skolēns izmanto apgūtās specifiskās prasmes pamatizglītības pakāpē iepazītajos mākslas veidos, padziļinot un nostiprinot arī teorētiskās zināšanas par šiem mākslas veidiem;
- satura apgūvē akcentēta skolēna personības identitātes veidošanās procesa izpēte un attīstība.

Pamatkursa Kultūra un māksla I (vizuālā māksla) programma veidota, īpaši ņemot vērā šādus mācību satura un pieejas akcentus:

- mācību saturs un tā apguves process ir veidots atbilstoši kopīgām mākslu raksturojošām pazīmēm un to nozīmei kultūras izpaušmēs;
- mācīšanās plānota kā kursa saturam atbilstošu kultūras parādību un notikumu piedzīvošana klātienē, pētot kultūras procesus sev tuvā ikdienā, it īpaši vizuālās mākslas daudzveidību tās profesionālajās izpaušmēs gan mūsdienās, gan vēsturiskajā attīstībā, nodrošinot nepastarpinātu informācijas ieguvu un iespēju veidot personīgu izpratni, praktiski darbojoties ar vizuālās mākslas materiāliem un attīstot atbilstošus ieradumus;
- skolēns pakāpeniski padziļina personisko pieredzi kultūras procesu pētniecībā savā kopienā un ideju atklāsmē pašizpaušmē līdz kompleksai kultūras izpratnei;

- skolēnam ir radīta iespēja veidot savu pieredzi un attīstīt atbilstošus ieradumus, attīstot jaunrades un uzņēmējspējas, sadarbības un pašvadītas mācīšanās caurviju prasmes, lielu nozīmi ierādot sociāli emocionālajam mācīšanās procesam; pārējās caurviju prasmes attīstot mācību procesā pakārtoti un atbilstoši vizuālās mākslas veida specifikai, veidojot estētisko, emocionālo, radošas darbības un mērķtiecīgas sadarbības pieredzi;
- sniegts mērķtiecīgs atbalsts, īpašu nozīmi pievēršot regulāram, sistemātiskam un jēgpilnam skolēna un skolotāja refleksijas procesam, lai nostiprinātu iepriekš apgūtās prasmes un turpinātu attīstīt jaunas, piemēram, veidot dažādas interpretācijas konkrētos mākslas stilos, virzienos, apgūt un izmantot dažādus vizuālās mākslas materiālus un tehnikas, skicēt, pierakstīt un komentēt kultūras notikumus un mākslas darbus, radošas izpaušmes un kultūras projektus, radīt savu ideju un attēlu kolekciju.

Mērķis un uzdevumi

Pamatkursā skolēni apgūst kultūras izpratnes un pašizpausmes mākslā mācību jomās ietvertos sasniedzamos rezultātus.

Kultūras izpratnes un pašizpausmes mākslā mācību jomas apguves mērķis skolēnam ir

- skaidrot kultūras artefaktus, kultūras mantojuma daudzveidību un pārradīšanas iespējas;
- apzināties savu kultūras piederību un identitāti, kopjot un attīstot to;
- iepazīt laikmetīgo mākslu un kultūru kā sabiedrības vērtību izpausmi;
- mākslinieciski radošā darbībā mērķtiecīgi izmantot apgūtās specifiskās prasmes dažādos mākslas veidos un piedzīvot prieku radošajā darbībā;
- iegūto mākslinieciskās jaunrades pieredzi saistīt ar personisko izaugsmi un profesionālo mērķu sasniegšanu.

Pamatkursa Kultūra un māksla I (vizuālā māksla) mērķis skolēnam ir:

- attīstīt daudzveidīgas kultūras izpratni, pilnveidojot zināšanas par mākslas veidu izpausmēm mūsdienu kultūrā un to attīstību vēsturiskos kultūras laikmetos;
- pilnveidot prasmes vizuālajā mākslā radošā darbībā, izzinot radošu procesu un gūstot pozitīvu radošu pieredzi;
- pilnveidot izpratni par kultūras mantojuma nozīmi un tā pārradīšanas iespējām;
- veidot ieradumu piedzīvot kultūras un mākslas procesus klātienē un iesaistīties tajos, veidojot emocionālu, māksliniecisku, ētisku un estētisku pieredzi.

Pamatkursa Kultūra un māksla I (vizuālā māksla) apguves uzdevumi ir dot iespēju skolēnam:

- pilnveidot zināšanas par mākslas veidu izpausmēm mūsdienu kultūrā un to attīstību vēsturiskos kultūras laikmetos;
- gūt pozitīvu pieredzi radošos procesos;
- veidot emocionālu, māksliniecisku, ētisku un estētisku pieredzi, klātienē piedzīvojot kultūras un mākslas procesus un reflektējot par tiem.

Mācību saturs

Tāpat kā pamatizglītībā, arī vidējās izglītības pakāpē mācību saturs ir veidots, fokusējoties uz skolēnam būtiskāko, lai veidotos lietpratība (kompetence) kā komplekss skolēna mācīšanās rezultāts ilgākā laika periodā. Mācību saturs ir organizēts saskaņā ar mācību satura būtiskākajiem pamatjēdzieniem jeb lielajām idejām (Li), kas skolēnam jāapgūst, lai veidotos vienota izpratne par apkārtējo pasauli un sevi tajā. Lielās idejas veido obligātā mācību satura strukturālo ietvaru; tām atbilstoši aprakstītas prasības mācību satura apguvei jeb plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti, pabeidzot noteiktu izglītības pakāpi.

Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas saturs ir strukturēts četrās lielajās idejās, kuras tiek kopīgi attīstītas visos mācību jomasursos, to skaitā pamatkursā Kultūra un māksla I (vizuālā māksla), un kuras turpina mācību jomas pamata izglītības pakāpes satura struktūru. Katra lielā ideja satur kompleksus sasniedzamos rezultātus. Sasniedzamie rezultāti formulēti no skolēna pozīcijām, akcentējot likumsakarības un skolēnam nozīmīgus mērķus.

- 1. Lielā ideja** *Katru laikmetu un sabiedrību raksturo tai specifiskas kultūras pazīmes, kas radoši tiek izteiktas dažādos mākslas veidos turpina un padziļina pamatizglītībā aizsākto katra mākslas veida specifisko izteiksmes līdzekļu iepazīšanu, skatot to no kultūras un sabiedrības attīstības aspekta un sasaistot ar kopējo katras sabiedrības kultūras pazīmju kopumu. Lielā ideja pamatizglītībā – Katram mākslas veidam ir tam raksturīgi izteiksmes līdzekļi.*
- 2. Lielā ideja** *Kultūras procesi un mākslas darbi pauž sabiedrības vērtības, to pārmantojamību un transformāciju, veido intelektuālo, estētisko un emocionālo pieredzi padziļina pamatizglītībā apgūto ar visai sabiedrībai nozīmīgu vērtību apzināšanās dimensiju. Lielā ideja pamatizglītībā – Ideju, emociju un viedokļa paušanā nepieciešama drosme, neatlaidība un gatavība izmēģināt dažādas pieejas.*
- 3. Lielā ideja** *Radošajā procesā, iedvesmojoties no kultūras konteksta un sabiedrības vajadzībām, paplašinās kultūras pieredze, rodas jaunas idejas un inovācijas akcentē kultūras konteksta nozīmi pašā skolēna radošajā darbībā, kultūras pieredzē un apzinātā jaunrades procesā. Lielā ideja pamatizglītībā – Radošajā darbībā cilvēks pēta un pauž savu identitāti, izprot atšķirīgus pasaules uzskatus un tradīcijas, novērtē mantojumu un mākslinieciskas inovācijas.*

- 4. Lielā ideja** *Kultūras procesi rada pārmaiņas sabiedrībā. Mākslas darbiem ir mākslinieciska, sociāla un ekonomiska vērtība padziļina pamatizglītībā aizsākto kultūras procesu nozīmes pētniecību un izpratnes veidošanu par kultūru kā tautsaimniecības nozari. Lielā ideja pamatizglītībā – Mākslas darbi rodas noteikta laikmeta un kultūras mijiedarbībā, tie veido daudzveidīgu pieredzi, attīsta estētisko un kultūras izpratni un spēj radīt pārmaiņas sabiedrībā.*

Lielās idejas palīdz skolēnam uztvert apkārtējo pasauli un kopsakarības, ļauj fokusēties uz būtiskāko un, jau no pirmsskolas pēctecīgi attīstot izpratni, skaidri saprast, ko viņš mācās un kur viņam šīs zināšanas un prasmes noderēs. Lielās idejas ir ietvars, kas ļauj gan skolēnam, gan skolotājam pievērst uzmanību galvenajam.

Standartā plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti mācību jomā un no tiem atvasinātie sasniedzamie rezultāti kursa programmā ir kompleksi – galarezultāts veidojas darbībā, kura ietver gan vienas vai vairāku mācību jomu zināšanas, izpratni un prasmes, gan caurviju prasmes, gan vērtībās balstītus ieradumus. Katra mācību priekšmeta skolotāja viens no uzdevumiem ir visu to attīstīt.

Pamatkursā plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti saskaņā ar vispārējās vidējās izglītības standartu (sk. 9. pielikumu Ministru kabineta 2019. gada 3. septembra noteikumiem Nr. 416) iekļauti programmas 2. pielikumā.

Standartā plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti caurviju prasmēs vispārējās vidējās izglītības pakāpes noslēgumā iekļauti programmas 3. pielikumā.

Skolēnam attīstāmie ieradumi mācību priekšmeta pamatkursā atrodami 4. pielikumā.

Mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni

Vērtēšanas pieeja un pamatprincipi

Viens no svarīgākajiem priekšnoteikumiem, īstenojot mūsdienīgu izglītību, kuras rezultāts ir patiesa izpratne, spēja izmantot skolā apgūto neierastās situācijās un lietpratība, ir esošās vērtēšanas prakses pārvērtēšana, atbilstoši saskaņojot vērtēšanas mērķi, formu un saturu.

Vērtēšanas uzsvars mainās no skolēna mācību sasniegumu novērtēšanas uz vērtēšanu, lai uzlabotu mācīšanos. Vērtēšana, lai uzlabotu mācīšanos, ir efektīvas atgriezeniskās saites sniegšana skolēnam, dodot viņam iespēju un laiku uzlabot savu sniegumu atbilstoši plānotajiem skolēnam sasniedzamajiem rezultātiem un vērtēšanas kritērijiem.

Vērtēšana primāri ir neatņemama mācīšanās sastāvdaļa, kas gan skolotājam, gan skolēnam ļauj plānot uzlabojumus mācību procesā. Vērtēšana nav tikai vērtējuma izlikšana, piemēram, atzīmes veidā.

Vērtēšanas uzsvaru maiņa ir svarīga arī skolas līmenī. Kļūst nozīmīgi veidot sistēmas, kuras ļauj sekot līdzi katra skolēna izaugsmei un sniegt atbalstu tieši tajā laikā un vietā, kad un kur tas ir nepieciešams.

Vērtēšanai standartā ir noteikti šādi pamatprincipi.

- Sistēmiskuma princips – mācību snieguma vērtēšanas pamatā ir sistēma, kuru raksturo regulāru un pamatotu, noteiktā secībā veidotu darbību kopums.
- Atklātības un skaidrības princips – pirms mācību snieguma demonstrēšanas skolēnam ir zināmi un saprotami plānotie sasniedzamie rezultāti un viņa mācību snieguma vērtēšanas kritēriji.
- Metodiskās daudzveidības princips – mācību snieguma vērtēšanai izmanto dažādus vērtēšanas metodiskos paņēmienus.
- Iekļaujošais princips – mācību snieguma vērtēšana tiek pielāgota ikviena skolēna dažādajām mācīšanās vajadzībām, piemēram, laika dalījums un ilgums, vide, skolēna snieguma demonstrēšanas veids, piekļuve vērtēšanas darbam.
- Izaugsmes princips – mācību snieguma vērtēšanā, īpaši mācīšanās posma noslēgumā, tiek ņemta vērā skolēna individuālā mācību snieguma attīstības dinamika.

Kursa apgūvē plānota skolēnu darbība dažāda apjoma pētnieciskos, sabiedriskos un jaunrades projektos, kuru ļoti svarīgi vērtēt procesā – sniedzot regulāru atgriezenisko saiti snieguma uzlabošanai, izpratnei katra projekta posma (plānošanas, īstenošanas un izvērtēšanas) nozīmei rezultāta sasniegšanā.

Vērtēšanas norises laiku mācību procesā un biežumu, saturu, uzdevuma veidu, vērtēšanas formu un metodiskos paņēmienus, vērtēšanas kritērijus, vērtējuma izteikšanas veidu un dokumentēšanu izvēlas atbilstoši vienam no trim vērtēšanas mērķiem – diagnosticējošā, formatīvā vai summātīvā vērtēšana. Informācija par tiem ir apkopota tabulā.

Vērtēšanas veidi Vērtēšanas aspekti	Diagnosticējošā vērtēšana	Formatīvā vērtēšana	Summatīvā vērtēšana
Vērtēšanas mērķi	Noteikt skolēna apgūtās zināšanas, izpratni, prasmes, vērtībās balstītus ieradumus un kompleksus sasniedzamos rezultātus (turpmāk – plānotos skolēnam sasniedzamos rezultātus) mācību procesa plānošanai un pilnveidei, piemēram, turpmāko plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu precizēšanai, mācību uzdevumu izvēlei.	Noteikt skolēna apgūtos sasniedzamos rezultātus atgriezeniskās saites sniegšanai skolēnam un skolotājam, lai uzlabotu skolēna sniegumu un plānotu turpmāko mācību procesu. Veicināt skolēna mācību motivāciju attīstīt pašvadītas mācīšanās prasmes, iesaistot viņu vērtēšanas procesā.	Noteikt skolēna apgūtās zināšanas, izpratni, prasmes, vērtībās balstītus ieradumus un kompleksus sasniedzamos rezultātus (turpmāk – plānotos skolēnam sasniedzamos rezultātus) mācību rezultāta novērtēšanai un dokumentēšanai. Summatīvās vērtēšanas rezultātus var izmantot arī, piemēram, lai uzlabotu skolēna sniegumu, izvērtētu mācību procesā izmantotās metodes, pieņemtu lēmumus par turpmāko darbu.
Norises laiks mācību procesā un biežums	Ieteicams veikt temata, mācību kursa vai mācību gada sākumā.	Veic mācību procesa laikā. Skolotājs to organizē pēc nepieciešamības.	Veic mācīšanās posma (piemēram, temata, vairāku tematu vai temata loģiskās daļas, izglītības posma vai pakāpes) noslēgumā.
Vērtēšanas saturs	Saturu veido iepriekšējā mācīšanās posmā plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti, kuri nepieciešami turpmākā mācību satura apguvē.	Saturu veido plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti mācīšanās posma laikā.	Saturu veido plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti mācīšanās posma noslēgumā.
Vērtēšanas uzdevumu veidi	Uzdevuma veidu skolotājs izvēlas atbilstoši plānotajam skolēnam sasniedzamajam rezultātam. Tas var būt, piemēram, atbilžu izvēles uzdevums, īso atbilžu uzdevums, strukturēts uzdevums, esejas tipa uzdevums, uzdevums, kurā skolēns var demonstrēt savu sniegumu darbībā, praktiskajā vizuālajā darbībā.		
Vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni	Mutiski, rakstiski, praktiski vai kombinēti. Novērošana, saruna, aptauja, praktiskā darbība ar vizuālās mākslas materiāliem, darbs ar tekstu, demonstrējums, fotografēšana, eseja, projekts, diskusija, etīde u. tml.		
Vērtēšanas kritēriji, to izveide	Kritēriji nepieciešami vērtēšanas objektivitātes nodrošināšanai. Kritērijus izstrādā skolotājs atbilstoši plānotajam skolēnam sasniedzamajam rezultātam, vērtēšanas formai un metodiskajam paņēmienam. Kritēriju izstrādē un vērtēšanā var iesaistīt skolēnus, lai pilnveidotu skolēna pašvadītas mācīšanās prasmes.		
Vērtējuma izteikšanas veids un dokumentēšana	Vērtējumu izsaka, dokumentē un komunicē atbilstoši mērķauditorijai (piemēram, skolēns, kolēģis, atbalsta personāls, skolas vadība, vecāks), lai mērķtiecīgi atbalstītu skolēna mācīšanos un sekotu līdzi skolēna sniegumam ilgtermiņā. Vērtējumu var izteikt apguves līmeņos, procentos, punktos, ieskaitīts/neieskaitīts u. tml.	Vērtējumu vidējās izglītības pakāpē izsaka 10 ballu skalā katrā mācību priekšmeta kursā atbilstoši plānotajiem skolēnam sasniedzamajiem rezultātiem.	

Vērtēšanas saturs, kritēriji, formas un metodiskie paņēmieni

Pamatkursā tematu vai moduļu ietvaros paredzēti četru veidu plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti: ziņas, prasmes, vērtībās balstīti ieradumi, komplekss sasniedzamais rezultāts. Plānojot vērtēšanu, skolotājam svarīgi izvēlēties plānotajam skolēnam sasniedzamajam rezultātam atbilstošus kritērijus, metodiskos paņēmienus un uzdevumu vērtēšanas veidu.

Ziņu apguve parāda skolēna izpratni. Tā attiecas uz standartā plānotajiem skolēnam sasniedzamajiem rezultātiem, kuri parasti sākas ar darbības vārdiem “apraksta”, “skaidro”, “pamato” u. c. Piemērs: “Atšķir dažādu mākslas vēstures periodu un laikmetīgās mākslas darbus un tos raksturojošos mākslas valodas elementus (līniju, formu, krāsu, kompozīciju), analizē to lietojuma mērķus konkrētā mākslas darbā, pastarpināti atklājot sava laika sabiedrības vērtības un idejas. Raksturo stilistikas izpausmes Latvijas mākslinieku darbos.”; plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu apguvi skolēns parāda, veicot praktiskus uzdevumus un darbības, risinot problēmas, piedaloties sarunās vai diskusijās u. tml. To vērtē atbilstoši kritērijiem.

Prasmju apguvi skolēns demonstrē darbībā (piemēram, zīmē, glezno, veido, fotografē, filmē ar konkrētu mērķi, analizē mākslas izteiksmes līdzekļus dažādos piemēros); to vērtē, izmantojot snieguma līmeņa aprakstu. Piemērs: “Saskata specifisku mākslas izteiksmes līdzekļu lietojumu dažādu stilu mākslas darbos un to interpretācijas laikmetīgajā mākslā.”

Ieradumus, kas balstīti vērtībās, skolēns demonstrē darbībā; tos vērtē, novērojot skolēna darbību ilgākā laikposmā, īpaši situācijās, kuras ietver izvēles iespējas. Piemērs: “Attīsta ieradumu patstāvīgi izvērtēt kultūras procesus, meklēt kopsakarības ar vēstures kontekstu. (Vērtība – kultūra; tikums – atbildība)”.

Kompleksu sasniedzamo rezultātu apguvi skolēns demonstrē darbībā. Piemērs: “Rada savu interpretāciju kāda brīvi izvēlēta vēsturiskā mākslas stila darbam”. Kompleksa sasniedzamā rezultāta vērtēšanai izmanto dažādas formas – rakstveida, mutvārdu vai kombinēts pārbaudes darbs, individuāls vai sadarbības projekts, praktiska radošā darbība, izvēloties ideju, mākslas veidu, izteiksmes līdzekļus, tehniku un paņēmienus.

Ieteikumi mācību darba organizācijai

1. Starppriekšmetu saikne

Pamatkursa programmā katra konkrētā temata/moduļa aprakstā ir īsi raksturota starppriekšmetu saikne ar citos mācību priekšmetos apgūto vai tiem aktuālo. Plānojot pamatkursa saturu apguvi, jāņem vērā, ka starp kursiem pastāv vairāki starpdisciplināritātes līmeņi, kas izpaužas gan kursu tematos, gan apgūstamajās prasmēs, proti,

- zinātniskā valodas stila un zinātniskā teksta izstrādes jautājumi ir aktuāli visu kursu saturā vidējās izglītības pakāpē; latviešu valodas pamatkursā optimālajā mācību satura apguves līmenī tiek attīstīta un pilnveidota izpratne par zinātniskā stila īpatnībām un tā izmantojumu tekstu veidošanā (zinātniska teksta uzbūve, argumentācija, teksta noformēšanas prasības, atsauču veidošana, zinātniskā stila izteiksmes līdzekļi un gramatiskās īpatnības, iesaiste diskusijā), taču citu mācību jomu kursus, to skaitā pamatkursā Kultūra un māksla I (vizuālā māksla), tiek attīstītas un pilnveidotas skolēna prasmes lasīt un veidot savas nozares zinātniskos tekstus, pievēršot uzmanību zinātniskā teksta struktūras, metožu izvēles un noformēšanas, terminoloģijas lietojuma īpatnībām, kā arī zinātniska teksta mutvārdu prezentēšanai atbilstoši oficiālajam stilam, tādēļ svarīgi plānot šo prasmju nostiprināšanu saziņā ar latviešu valodas skolotāju;
- lai skolēns sasniegtu B2 (spēja lietot svešvalodu mācību un profesionālajām vajadzībām) valodas apguves līmeni vismaz vienā svešvalodā vidējās izglītības pakāpē, ne tikai svešvalodu, bet arī visu citu mācību priekšmetu skolotāju, to skaitā pamatkursa Kultūra un māksla I (vizuālā māksla), uzdevums ir dot iespēju skolēniem uzlabot savas svešvalodu zināšanas ar mācību saturu saistītā kontekstā, piemēram, izmantojot daudzveidīgus mācību resursus svešvalodās, vadot stundas pilnībā vai daļēji svešvalodās, sadarbojoties ar svešvalodu skolotāju;
- vidējās izglītības pakāpē skolēnam jāspēj izmantot savas pamatzglītībā iegūtās digitālās iemaņas un zināšanas tādā mērā, lai varētu tās brīvi lietot arī citosursos; vidējās izglītības pakāpē tehnoloģiju mācību jomas – datorikas, programmēšanas un dizaina un tehnoloģiju – pamatkursos vidējās izglītības pakāpē skolēni turpinās attīstīt prasmes tiešsaistes komunikācijas rīku izmantošanā, liela apjoma tekstu strukturēšanā, liela apjoma datu apstrādei un vizualizācijai, informācijas dizaina risinājumu izstrādē; ieteicams visu kursu skolotājiem, to skaitā pamatkursa Kultūra un māksla I (vizuālā māksla) skolotājiem, plānot mērķtiecīgu digitālo prasmju izmantošanu sadarbībā ar tehnoloģiju mācību jomas skolotājiem;

- cieša sadarbība pamatkursa Kultūra un māksla I (vizuālā māksla) skolotājam jāveido ar citu humanitāro (valodu, sociālās un pilsoniskās) jomu kursu skolotājiem, definējot katra kursa galvenos fokusus, lai mācību procesā skolēnam veidotos vienots redzējums par kultūras un sociālajiem procesiem un viņš vislietderīgāk spētu savas konkrētajā kursā apgūtās prasmes pielietot personības izaugsmes procesā, profesionālās karjeras veidošanā un ikdienas dzīvē;
- veidojot radošo un kultūras pieredzes dienasgrāmatu, kurā rakstiski fiksēti kultūras pasākumu un klātienēs piedzīvojumu apraksti un refleksija par kultūras pieredzes vērtību un nozīmi, jāpanāk, ka šī dienasgrāmata ir ne tikai gadījuma rakstura kultūras jomas faktu aprakstu krājums, bet ka tā ir kultūras starpdisciplināras izpratnes, pamatotas izvēles, personīgās gaumes un mērķtiecīgas izglītības apliecinājums.

Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas saturs veidots, lai, apgūstot jomas pamatkursus, skolēnam veidotos izpratne par kultūras procesiem vēsturiskās attīstības perspektīvā. Pārskatu par visiem kultūrvēsturiskajiem periodiem (kultūras laikmetiem) un mākslas stiliem skolēnam plānots apgūt pamatkursa Kultūra un māksla I (vizuālā māksla) 1. tematā, un arī pamatkursa Literatūra I saturs veidots vēsturiskās attīstības perspektīvā, tāpēc satura apguves saskaņošanai nepieciešama šo kursu skolotāju cieša savstarpēja sadarbība.

2. Stundu sadalījums

Kursa sasniedzamo rezultātu apguvei skolotājam svarīgi izmantot daudzveidīgas mācību darba organizācijas formas, to skaitā nozīmīgu daļu laika mācību procesā atvēlot mērķtiecīgi atbalstītam skolēna patstāvīgajam – pētnieciskajam, sabiedriskajam vai jaunrades – darbam. Skolotājam tādēļ sabalansēti jāplāno mācību darbs stundā, atvēlot atbilstošu laiku skolotāja mērķtiecīgi virzītam un atbalstītam skolēnu patstāvīgajam darbam klasē, tai skaitā izmantojot skolā vai kopienā izmantojamus informatīvos resursus u. tml. Tikpat svarīgi skolotājiem izsvērti plānot un savstarpēji koordinēt skolēnu patstāvīgā darba apjomu un saturu ārpus mācību stundām, paredzot, ka skolēni ārpus mācību stundas vidēji nedēļā papildus pavadīs aptuveni trešdaļu no kursa mācību stundu skaita.

3. Dažādas mācību darba organizācijas formas

Ieteicams satura apguvi plānot sistemātiski un pēctecīgi vienam mācību gadam, vienojoties ar skolēniem par mācību uzdevumiem, kuri veicami regulāri, kā, piemēram, klātienē kultūras notikumu pieredzes dokumentēšana, regulāra refleksija par sava radošā procesa pieredzi, jau pamatskolā apgūto vizuālās mākslas prasmju pilnveidošana.

Lai attīstītu noturīgas vizuālās izteiksmes iemaņas un prasmes, nepieciešams regulāri skicēt, zīmēt un fotografēt. Ieteicams šo procesu virzīt atbilstoši konkrēto skolēnu interesēm un dotībām. Mācībām atvēlētais laiks līdzvērtīgi jāsadala starp teorētisko un praktisko darbību, proti, starp kultūras un mākslas vēstures studijām, zināšanu nostiprināšanu mākslas teorijā un praktisku vizuālu darbību ar dažādiem materiāliem un tehnikām, vairākos vizuālās mākslas veidos. Tomēr ilgtermiņa darbības process, kas saturiski ietverts 5. tematā, bet tiek realizēts visu mācību gadu, katram skolēnam jārealizē tieši tajā virzienā, par kuru viņam ir īpaša interese. Skolotājam jārada iespēja skolēnam pilnveidoties kādā vienā vizuālās mākslas veidā, bet, tiem, kuri vēlas nodarboties tikai ar teorijas jautājumiem un pētniecību, jādod padomi, kā to darīt arvien profesionālāk. Īpašs uzsvars jāliek uz pamatkursa saturam atbilstošu, mērķtiecīgu mākslas un kultūras pasākumu piedzīvošanu klātienē, svarīgi tos apmeklēt ar konkrētu mērķi – piedzīvot, analizēt, vērtēt, diskutēt, salīdzināt ar citiem līdzīgiem vai atšķirīgiem pasākumiem un izstādēm, iedvesmoties, virzoties uz mērķi – radīt pašam savas mākslinieciskas idejas, tās īstenojot praktiskā vizuālā darbībā gan interpretējot dažādus tematus, gan sintezējot dažādus materiālus. Skolotājs piedāvā stratēģijas, kopīgi ar skolēniem izstrādā kritērijus, kopīgi analizē un vērtē paveikto.

Mācību satura apguves norise

Pamatkurss Kultūra un māksla I (vizuālā māksla) ir veidots pamatjautājumos analogiski kā pārējie optimālā apguves līmeņa pamatkursi Kultūra un māksla I – Kultūra un māksla I (teātra māksla) un Kultūra un māksla I (mūzika), ietverot dalījumu tematiski līdzīgos piecos tematos. Katrā no četriem tematiem – *Kultūras izpratne un izpausmes sabiedrībā, Kultūras mantojuma daudzveidība, Kultūras piederība un identitāte, Kultūras pieprasījums un piedāvājums* – ir iekļauta vizuālajai mākslai raksturīga darbība, ar kuru tiek apgūti kultūras teorijas pamatjautājumi. Šajā procesā ir ietverta regulāra kultūras pieredze klātienē, izvēloties daudzpusīgu kultūras piedāvājumu. Tās var būt dažādu mākslas veidu norises, bet, šo pieredzi dokumentējot, nepieciešams akcentēt vizuālās mākslas kontekstu un analizēt tās izpausmes. Piekto tematu – *Radošā/pētniecības procesa pieredze* paredzēts īstenot, plānojot laiku paralēli citu tematu apguvei vai pieskaņojot projekta galarezultāta sasniegšanas,

sagatavošanas specifikai, paredzot laiku gan plānošanai, gan individuālajam darbam un/vai sadarbībai, gan nepieciešamajam darbam ar konsultantiem vai skolotāju. Šis temats piedāvā skolēnam atbilstoši viņa interesēm individuāli vai sadarbībā veikt lielāka apjoma radošo projektu, veicot arī teorētisku izpēti, skicējot, procesu dokumentējot un darbojoties paralēli un secīgi, atbilstoši pārējo četru tematu apguvei, kā tas redzams tabulā **Tematu secības un darbību struktūras paraugs**. Piektais temats ietver praktisko darbību skolēna izvēlētajā vizuālās mākslas veidā un atbilstoši katra zināšanu, interešu, prasmju un dotību līmenim. Skolotāja uzdevums ir sabalansēt individuālās un grupas kopējās vajadzības, piedāvājot uzdevumus, ar kuru palīdzību visi kopā var piedalīties procesā, katram attīstot savas individuālās prasmes, izvirzot konkrētus, personiski nozīmīgus mērķus un sasniedzamos rezultātus.

Tematu secības un darbību struktūras paraugs

Darbības, kas noris visu tematu apguves laikā un ir specifiskas vizuālajai mākslai:	1. Kultūras izpratne un izpausmes sabiedrībā	2. Kultūras mantojuma daudzveidība	3. Kultūras piederība un identitāte	4. Kultūras pieprasījums un piedāvājums	5. Radošā/pētniecības procesa pieredze
	Kultūras noteiktais dzīvesveids. Kultūras izpausmju, vērtību mainība laikā.	Kultūras mantojums personiskajā un ikdienas pieredzē. Mantojuma veidošanās un nozīme. Dažādu mantojuma veidu saglabāšana, praktizēšana un tālāknodešana.	Kultūras nozīme savas un vienaudžu identitātes veidošanā: valoda un kultūrtelpa. Latviskās kultūrtelpas saglabāšana. Kultūras piederība un identitāte daudzveidīgā kultūrvidē.	Kultūras patēriņš. Profesionālās nodarbinātības iespējas kultūras jomā un radošajās industrijās.	Tēls un ideja laikmeta kontekstā. Mākslas izteiksmes līdzekļu starpdisciplinārā radošā darbībā.
Kultūras notikumu piedzīvošana klātienē atbilstoši visiem tematiem dažādos mākslas veidos, akcentējot vizuālās mākslas izpausmju daudzveidību.					

Mācību satura apguves norise ietver

- 1) kursā apgūstamos tematus;
- 2) tajos plānotos skolēnam sasniedzamos rezultātus;
- 3) apguvei paredzēto laiku;
- 4) nepieciešamās skolēna darbības sasniedzamo rezultātu apguvei;
- 5) tematu apguvei izmantojamos mācību līdzekļus un metodiskos paņēmienus.

Šajā sadaļā ar detalizētu temata ietvara struktūras parauga palīdzību parādīts, kā pakāpeniski tiek sasniegtas standarta prasības zināšanu apgūvē, izpratnes veidošanā, prasmju un vērtībās balstītu ieradumu attīstīšanā. Programmā lietoto kodu skaidrojums pievienots 1. pielikumā.

Temata ietvara struktūras paraugs

Temata numurs un nosaukums	Temata numurs un nosaukums	Temata numurs un nosaukums	Temata numurs un nosaukums	Temata numurs un nosaukums
----------------------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------	----------------------------

Temata apguvei ieteicamais laiks

Temata apguves mērķis – tematā plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu kopums un apguves pamatojums.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
Apraksta nozīmīgākās temata apguves rezultātā iegūtās zināšanas un izpratni par mācību jomas lielajām idejām. Iekavās norādīts kods standarta attiecīgās mācību jomas plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu tabulā, uz kuru lielo ideju attiecas konkrētā ziņa.	Mācību priekšmetam specifiskās un vispārīgās jeb caurviju prasmes, ko skolēns apgūs attiecīgajā tematā.
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
Skolēna spēja koordinēti lietot zināšanas, prasmes un ieradumus jaunās, neierastās situācijās. Iekavās norādīts kods no standarta attiecīgās mācību jomas plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu tabulas. Ja tematā tiek pilnībā sasniegts tabulā minētais plānotais skolēnam sasniedzamais rezultāts, pirms koda iekļauta vienādības zīme.	Vērtībās balstīti ieradumi, kuru attīstīšanai plānots pievērst pastiprinātu uzmanību attiecīgajā tematā.
Jēdzieni: nozīmīgākie jēdzieni, par kuriem skolēns gūs izpratni tieši šajā tematā.	

Temata apguves norise

Temata vienuma nosaukums	Tematā plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu apguvei nepieciešamās skolēna darbības. Tabula veidota, grupējot apgūstamos sasniedzamos rezultātus un katrai sasniedzamo rezultātu grupai jeb temata vienumam piedāvājot nepieciešamās skolēna darbības. Tabulā nav uzskaitītas visas iespējamās skolēna darbības, norādīts uzdevumu skaits, vingrināšanās ilgums vai intensitāte. Galvenā uzmanība pievērsta skolēna darbību veidiem un būtībai.
Temata vienuma nosaukums	
Temata vienuma nosaukums	

Mācību līdzekļi – tieši šī temata apguvei nepieciešamo mācību līdzekļu uzskaitījums.

Starppriekšmetu saikne – norāda, kā skolēns apgūs ar attiecīgo tematu saistītus sasniedzamos rezultātus kontekstā ar citiem mācību priekšmetiem.

Metodiskais komentārs – attiecīgā mācību priekšmeta nozīmīgu saturisku vai metodisku jautājumu skaidrojums, kas aktuāls tieši šī temata apgūvē.

Papildu iespējas – papildu idejas un ieteikumi, kā vēl paplašināt un padziļināt skolēna mācīšanās pieredzi attiecīgajā tematā, piemēram, ieteikumi mācību ekskursijām, pētniecības projektiem.

Kultūra un māksla I (vizuālā māksla)

Pamatkursa programma

1. Kultūras izpratne un izpausmes sabiedrībā	2. Kultūras mantojuma daudzveidība	3. Kultūras piederība un identitāte	4. Kultūras pieprasījums un piedāvājums	5. Radošā/pētniecības procesa pieredze
---	---	--	--	---

1. Kultūras izpratne un izpausmes sabiedrībā.

Kultūras noteiktais dzīvesveids. Kultūras izpausmju, vērtību mainība laikā.

Ieteicamais laiks temata apguvei: 42 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: izzināt kultūras laikmeta pazīmes un artefaktus, meklēt un saskatīt iepriekšējo kultūras laikmetu atsaucē mūsdienu kultūras procesos un vizuālajā mākslā. Gūt pieredzi radošā vizuālās mākslas procesā, atklājot un pilnveidojot personisko ētisko un estētisko vērtību izpratni un empātiju mūsdienu pasaulē.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Katru sabiedrību, laikmetu raksturo tai specifiskas kultūras pazīmes un artefakti. (VSK.K.Li.1.) - Mākslas valoda liecina par laikmeta un sabiedrības vērtībām. (VSK.K.Li.2.) - Kultūras zīmju un simbolu valoda ir daudznozīmīga un ikdienā klātesoša. (VSK.K.Li.2.) - Radoša vizuālā darbība dod iespēju izprast mākslas ideju un procesu rašanos un attīstību. (VSK.K.Li.3.) - Kultūras procesi gan rada, gan mākslas darbos pauž pārmaiņas sabiedrībā. (VSK.K.Li.4.)	- Atšķir kultūru raksturojošās pazīmes nozīmīgākajos kultūras laikmetos dažādos pasaules reģionos. (K.O.1.1.) - Saskata, raksturo un komentē, kā kultūras izpausmēs un 20. un 21. gs. dažādu vizuālās mākslas veidu darbos un arhitektūras objektos, t. sk. laikmetīgajā mākslā un Latvijas kultūrvidē, izmantotie vizuālās mākslas izteiksmes līdzekļi atklāj dažādas idejas un sabiedrības vērtības. (K.O.1.2.) - Saskata kopsakarības starp vienaudžu mākslinieciskās jaunrades aktivitātēm un mūsdienu, kā arī tradicionālajiem kultūras artefaktiem, kultūras varoņiem, zīmēm un simboliem, rituāliem, svētkiem, Latvijas reģionu kultūras vērtībām. (K.O.2.7.) - Vērtē klātienē piedzīvotos vai dokumentētus (video, audio, aprakstos) kultūras un mākslas notikumus (izrādes, literārus sarīkojumus, kinofilmas, izstādes, koncertus, starpdisciplinārus mākslas festivālus) pēc mērķtiecīgi izvēlētiem (mākslas veida, teritoriāliem, estētiskiem, emocionāliem u. c.) kritērijiem. Prezentē un vērtē savu un vienaudžu intelektuālo un emocionālo pieredzi. Reflektē par savu kultūras pieredzi un iedvesmu jaunradei. (K.O.2.1.; K.O.2.2.) - Pamatojoties uz dzīves un mākslas procesu novērojumiem, estētiskiem un ētiskiem impulsiem, ģenerē jaunas mākslinieciskas idejas, formulē savu personisko attieksmi pret sabiedrībai un sev nozīmīgām idejām un procesiem. Izvēlas radošā projekta mērķus atbilstoši formulēto ideju nozīmīgumam un īstenošanas iespējām. (K.O.3.4.) Vizuālās mākslas prasmes. - Lieto vizuālās un audiovizuālās mākslas izteiksmes līdzekļus, simbolus un zīmes savas vai grupā saskaņotas idejas pieteikumam radošajam darbam. Argumentē savu izvēli. (K.O.1.4.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
- Raksturo un vērtē, kā kultūras izpausmēs un 20. un 21. gs. dažādu vizuālās mākslas veidu darbos un arhitektūras objektos, t. sk. laikmetīgajā mākslā un Latvijas kultūrvidē, izmantotie vizuālās mākslas izteiksmes līdzekļi atklāj dažādas idejas un sabiedrības vērtības. (K.O.1.2.) - Prezentē individuāla (stājmāksla) vai grupas radošā darba (monumentālā māksla vai dizaina objekts) iecerī, pamato savu idejas un vizuālās mākslas veida un tehnikas izvēli. (K.O.1.4.)	- Attīsta ieradumu pilnveidot savu kultūras pieredzi, apmeklējot kultūras pasākumus, institūcijas, kultūrvēsturiski nozīmīgas vietas, pastāvīgi lasot sev interesējošu literatūru un pēc konkrētām, katram mākslas veidam atbilstošām pazīmēm vērtējot kultūras piedāvājuma kvalitāti. (Vērtība – kultūra; tikumi – atbildība, tolerance) - Attīsta ieradumu patstāvīgi izvērtēt kultūras procesus, meklējot kopsakarības ar vēstures kontekstu, Latvijas valstiskuma, latviešu valodas un kultūras nozīmību tajos. (Vērtība – kultūra; tikumi – atbildība) - Attīsta ieradumu radoši un mērķtiecīgi pašizpausties un gūt jaunu pieredzi dažādos mākslas veidos. (Vērtība – brīvība; tikumi – drosme, gudrība, atbildība) - Veido un attīsta ieradumu nebaidīties kļūdīties un izmēģināt dažādas pieejas, izvērtējot sava radošā darba procesu un rezultātu, uzklusot dažādus viedokļus un izsakot argumentētu vērtējumu citiem. (Vērtība – darba tikums; tikumi – atbildība, centība)
Jēdzieni: kultūra, kultūras kopiena, kultūras pieredze, subkultūra, elitārā kultūra, etniskā kultūra, masu kultūra, artefakts, simbols, kultūrvaronis, zīmols, naratīvs, mākslas stili un virzieni, romānika, gotika, renesanse, baroks, klasicisms, romantisms, reālisms, modernisms, postmodernisms, laikmetīgā māksla.	

Temata apguves norise

Analizē, izvērtē un demonstrē citiem savu kultūras pieredzi un mākslas gaumi	• Grupu darbā, izmantojot dažādas informācijas ieguves metodes (piemēram, intervijas, plašsaziņas līdzekļu analīzi), veido dažādu sabiedrības grupu/kopienu “socioloģisko portretu”. • Fiksē sabiedrības/grupas/kopienas kultūras vajadzības/patēriņu, viedokļus, lai noskaidrotu līdzīgo un atšķirīgo kultūras produktu izvēlē. Sadarbībā noskaidro tās kultūras vajadzības, viedokļus un raksturo to daudzveidību pēc klasē kopīgi izveidotiem kritērijiem (piemēram, kāpēc patīk konkrēts mākslas darbs, piemineklis, vides objekts vai arhitektūra u. c.). Pamato, vai līdzības/atšķirības var pastāvēt un izpausties vienlaicīgi. • Aktuālajā kultūras piedāvājumā (izstādes, performances, sintezētu mākslas veidu piedāvājums) atrod analizētajai grupai piemērotu kultūras pasākumu. Balstoties uz pieejamo informāciju, izvērtē, kā zināšanas par kultūras zīmēm/vērtībām palīdz dziļāk izprast mākslinieku vēstījumu. • Reflektē par savu kultūras pieredzi video/audio ieraksta, stāstījuma/rakstiskā formā vai grupas pārrunās. • Pamato iespējamās savu vienaudžu mākslas gaumes, skaistuma vai neglītuma izpratnes atšķirību iemeslus. • Vāc vizuālu materiālu un veido skices idejai par nozīmīgām parādībām konkrētās grupas/kopienas dzīvesveidā.
Sistematizē zināšanas par vizuālās mākslas attīstības pēctecību un saista ar galvenajām vērtībām katrā laikmetā	• Aktualizējot pamatskolā iegūtās zināšanas par kultūras laikmetiem (piemēram, romāniku, gotiku, renesansi, baroku, klasicismu u. tml.), veido laika līniju par vizuālās mākslas attīstības pēctecību. • Izvēlas viena mākslas veida vairākus mākslas darbus, iepazīst un skaidro tajos izmantotos simbolus un zīmes, kultūrvaroņus, naratīvus. Meklē, analizē un interpretē izvēlēto zīmju un simbolu vēsturisko izcelsmi un kultūrpiederību. Atrod kopsakarības ar senāku gadsimtu mākslas darbiem. Diskutē par mākslu kā sabiedrības domāšanas un aktuālo izpausmju izteiksmes līdzekli. • Izmantojot dažādus informācijas avotus, meklē analizētā mākslas veida mūsdienu izpausmes (simbolus un zīmes, kultūrvaroņus, naratīvus) un sagatavo argumentus tēzei, ka mākslas stilos, virzienos un izmantotajos izteiksmes līdzekļos var nolasīt konkrētā laikmeta sabiedrības domāšanas veidu un vērtības. • Meklē un iepazīstas ar dažādiem kultūras jēdziena skaidrojumiem, daudzveidīgām idejām par kultūras izpratni. Apkopo jauniegūto informāciju par kultūras jēdzienā ietverto mākslas kontekstu un kultūras izpausmju daudzveidību. Veido savu kultūras definīciju.
Izvirza radošā darba ideju, plāno pētniecību un realizāciju	• Izmantojot iegūtās zināšanas un pieredzi, uzsāk idejas meklējumus un iespējamās izvēles 5. temata radošajam projektam, izvirza mērķi, uzdevumus un pirmos kritērijus, sagatavo argumentus, lai paustu savu viedokli par radošā darba virzienu. • Atbilstoši temata apguves laikā izveidotajiem materiāliem, rada vizuālās mākslas darba skices, apraksta idejas, formulē savus uzskatus par tām un visu pieraksta, veidojot radošā darba portfolio, regulāri fiksējot un uzkrājot savu pieredzi gan ikdienas mācību uzdevumos un vingrinājumos, gan radošajā procesā. • Izvēlas no visām skicēm vienu (pamatojot savu izvēli ar estētiskiem vai ētiskiem impulsiem), kuru turpina pilnveidot kādā no vizuālās mākslas veidiem un tehnikām. Izvēlas to darīt individuāli (stājmāksla) vai sadarbībā (monumentālā māksla vai dizaina objekts) un atbilstoši īstenošanas iespējām.

Uzsāk kultūras pieredzes mērķtiecīgu apkopošanu

Uzsākot pamatkursa apguvi, iekārto individuālu klātienē kultūras pieredzes dienasgrāmatu, kurā rakstiski fiksē jauniegūto kultūras pieredzi un reflektē par kultūras pieredzes vērtību un nozīmi.

- Kultūras pieredzes dienasgrāmatas veidošanas sākumā veic pašvērtējumu par savām kultūras vajadzībām, ieradumiem.
- Apmeklē klātienē kultūras notikumu kopā ar klasi vai individuāli (piemēram, muzeju patstāvīgās ekspozīcijas, kultūras notikumus vietējā kopienā).
- Visa mācību gada laikā pēc iepriekš noteiktiem kritērijiem apraksta klātienē kultūras notikumu pieredzi, klasē savstarpēji vienojoties – pēc skolotāja piedāvātas vai savas individuāli izvēlētas formas (piemēram, anotācija, apskats, recenzija, preses relīze, reklāmraksts).
- Atlasa un analizē informāciju no daudzveidīgiem avotiem par izvēlētajiem/pieredzētajiem kultūras notikumiem (afišas, reklāmas, recenzijas, komentāri u. tml.), salīdzina iepazīto ar savu viedokli, konstatē, kas kopīgs un kas – atšķirīgs.
- Pēta pieejamo informāciju un vērtē, vai kultūras notikums izraisījis rezonansi sabiedrībā un ietekmējis kādu procesu (piemēram, sabiedrības uzskatus un rīcību).
- Regulāri reflektē par kultūras pieredzes vērtību un nozīmi, pilnveido savu izpratni par kultūras norisēm un kultūras notikumā atpazītajiem simboliem, zīmēm, idejām, meklē skaidrojumu nezināmām zīmēm un simboliem.
- Izmantojot iegūtās zināšanas un pieredzi, formulē domu, sagatavo argumentus, lai paustu savu viedokli, klasē diskutējot par piedzīvoto kultūras notikumu un tā nozīmi personības pilnveidē.
- Izmantotos avotus fiksē informācijas avotu sarakstā.
- Pamatkursa noslēgumā veic kultūras pieredzes fiksāciju pārskatu, reflektē par kultūras pieredzes vērtību un nozīmi personības pilnveidē, formulējot sava viedokļa argumentāciju.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis.

Mācību vide

Ieteicams izmantot planšetes vai datorklasi, telpu ar vizuālās mākslas materiāliem un instrumentiem, audio, videoaparāturu.

Citi ieteicamie mācību līdzekļi

Enciklopēdijas, vārdnīcas, mākslas vēstures un teorijas avoti un mācību grāmatas.

Mācību literatūra vispārējās izglītības iestādēm. [tiešsaiste]. b. g. [skatīts 2019. g. 28. jūnijā].

Pieejams: <https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/maclit.shtml>

Starppriekšmetu saikne

Dizains un tehnoloģijas I	Kultūras konteksts un tā ietekme uz lietotājiem, viņu vajadzībām un vēlmēm. Dokumentu izveide, koplietošana. Vizualizācija (iegūtās informācijas apstrāde, noformēšana).
Latviešu valoda I	Dzīvesstils un vērtības. Informācijas atlase, dažādu kultūras laikmetu mākslas darbu analīze, interpretācijas.
Literatūra I	Iespējama sadarbība ar literatūras skolotāju, veidojot radošo un kultūras pieredzes dienasgrāmatu, kurā rakstiski fiksēti kultūras pasākumu un klātienē piedzīvojumu apraksti un refleksija par kultūras pieredzes vērtību un nozīmi.

Metodiskais komentārs

Saturs	Temata pieeja veidota tā, lai skolēnu rosinātu iedziļināties, kritiski domāt par atšķirīgām un kopīgām iezīmēm gan sabiedrības grupās, gan dažādos kultūras laikmetos. Šajā tematā jāparedz laiks individuālām avotu studijām un diskusijām. Jāpieņem, ka klasē var būt skolēni no dažādu sabiedrības vai sociālo grupu ģimenēm ar atšķirīgu sociālo vai kultūras pieredzi, tāpēc svarīga ir prasme diskutēt, kontrolēt emocijas. Kursu uzsākot, skolotājam ieteicams iepazīstināt skolēnus ar veidu, kādā kultūras studijas tiks papildinātas ar darbību vizuālajā mākslā, un kā ar mākslas piemēriem skolēni dziļāk izzinās dažādu kultūras laikmetu idejas, izpausmes, raksturojošās mākslas tendences. Paralēli praktiskai darbībai un reproducētu drukātu un digitālu vizuālās mākslas piemēru iepazīšanai, skolotājam jāatbalsta skolēnu iepriekšējo zināšanu papildināšana, lai viņi spētu dažādu laikmetu un stila mākslā saskatīt laikmeta, stila iezīmes, simbolisko nozīmi, veidot kopsakarības, salīdzināt ar mākslas atbilstošo izteiksmes līdzekļu izmantošanu mūsdienās, tēmas risinājumu dažādos kultūras laikmetos. Svarīgi atbalstīt katra skolēna individuālo darbu, uzsākot radošo projektu. Radošo procesu skolēniem jāfiksē radošā darba portfolio, ievērojot ierakstu regularitāti un vienojoties ar skolotāju par atskaiti, lai kursa noslēgumā veidotos pilnvērtīgs radošā procesa atspoguļojums un katra skolēna individuālā pieredze. Kultūras pieredzes dienasgrāmatā skolēns rakstiski fiksē savu kultūras pieredzi un refleksijas par tās vērtību un nozīmi. Šīs fiksācijas visa mācību gada laikā ir individuālas skolēna aktivitātes, ko noteiktos periodos var organizēt kā satura apguves pārbaudes darbu. Skolēni jāmudina piedzīvot kultūras notikumus klātienē – gan apmeklējot tos, gan tajos piedaloties – un analizēt, vērtēt, dokumentēt savu kultūras pieredzi dienasgrāmatā. Iepriekš ieteicams vienojties par refleksijas veidu (anotācija, recenzija, atsauksme u. tml.) un formu (rakstiski, mutiski, audioierakstā, videoierakstā, diskusijā u. c.) un darba izpildes termiņu. Ieteicams, lai kultūras pieredzes dienasgrāmatā skolēns mācību gada sākumā sniegtu savu kultūras pieredzes vērtējumu/aprakstu/fiksāciju vai nu skolotāja piedāvātā, vai arī paša brīvi izvēlēta formā. Par to skolēns kopīgi vienojas ar klasesbiedriem. Mācību gada beigās vēlams, lai skolēni veiktu kultūras pieredzes fiksāciju pārskatu, rezumējot un reflektējot par iegūtās pieredzes nozīmi viņa personības un identitātes pilnveidē. Vērtējumā ieteicams iekļaut arī darba prezentēšanu. Lai veicinātu skolēnu ieradumu izvēlēties savam mācību nolūkam piemērotu informāciju internetā, ir lietderīga atkārtota saruna par atbildīgu un godīgu citēšanu un autortiesībām, kas attiecas gan uz tekstuālu, gan vizuālu informāciju internetā vai drukātā veidā. Papildus var izmantot informācijas avotus un materiālus kā teorētisko pamatojumu savām idejām, piemēram, par tiesībām uz kultūru kā neatņemamu cilvēktiesību sastāvdaļu var izmantot UNESCO materiālus par tiesībām uz kultūru kā neatņemamu cilvēktiesību sastāvdaļu. Ieteicams lietot informācijas avotus svešvalodās.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: kritiskā domāšana un problēmrisināšana; pašvadīta mācīšanās; digitālā prasme, sadarbība un pilsoniskā līdzdalība.
Papildu iespējas	Klātienē kultūras notikuma pieredzi un refleksiju par to var organizēt kā kopīgu ieskaite darbu konkrētai klasei/grupai.

1. Kultūras izpratne un izpausmes sabiedrībā	2. Kultūras mantojuma daudzveidība	3. Kultūras piederība un identitāte	4. Kultūras pieprasījums un piedāvājums	5. Radošā/pētniecības procesa pieredze
--	------------------------------------	-------------------------------------	---	--

2. Kultūras mantojuma daudzveidība.

Kultūras mantojums personiskajā un ikdienas pieredzē. Mantojuma veidošanās un nozīme. Dažādu mantojuma veidu saglabāšana, praktizēšana un tālāknodošana.

Ieteicamais laiks temata apguvei: 42 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: novērtēt un pilnveidot izpratni par paaudžu mijiedarbes, tradīciju un inovāciju nozīmi, lietojot kultūras mantojumu (materiālo un nemateriālo) dzīves kvalitātes uzlabošanai.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Kultūras mantojums ir vērtības, kuras mums nodotas no priekštečiem un kuras vēlamies nodot nākamajām paaudzēm. Vērtības atklājas mijiedarbē starp vēsturiskajām un laikmetīgajām kultūras izpausmēm. (VSK.K.Li.2.) - Kultūras zīmes un simboli palīdz izprast laikmeta vērtības un tradīcijas. (VSK.K.Li.2.) - Kultūras mantojuma saglabāšana ir gan vēstures artefaktu aizsardzība, gan process, kas vairo kopienas sociālo un ekonomisko labklājību. (VSK.K.Li.4.) - Latvijas kultūras mantojuma nozīmīgākie artefakti ir iekļauti Latvijas kultūras kanona vērtību sarakstā. (VSK.K.Li.2.) - Kultūras mantojuma pieredze paplašina indivīda identitāti un palīdz veidot izpratni par sevi, sniedz izpratni par kopienas identitāti. (VSK.K.Li.2.)	- Izzina klātienē un pēta Latvijas kultūras daudzveidību, analizējot kopīgo un atšķirīgo Latvijas materiālajā un nemateriālajā kultūras mantojumā (piemēram, kultūrvēsturisko novadu, tautu, kopienu kontekstā). (K.O.2.4.) - Raksturo Latvijas kultūras kanona vērtības dažādos kontekstos, mērķtiecīgi integrē kultūras mantojuma elementus radošā vai pētniecības (vizuālās mākslas vai starpdisciplinārā) projektā. Diskutē par Latvijas kultūras kanona vērtību un citu kultūras mantojuma elementu ietekmi Latvijas kultūrvides veidošanā. (K.O.2.5.) - Patstāvīgi spriež par kultūras procesiem un mākslas darbiem (vizuālajiem, audiālajiem, audiovizuālajiem, literārajiem, skatuves, starpdisciplinārajiem), lai salīdzinātu sava laikmeta kultūras un mākslas procesus, to māksliniecisko potenciālu un nozīmi sabiedrības vērtību veidošanā un prezentēšanā. Saskata mākslas, kultūras un citu cilvēka dzīves jomu (zinātņu, politikas, sadzīves, reliģijas) kopsakarības konkrētos kultūras laikmetos un mūsdienās, diskutē par tām. (K.O.4.1.) - Precizē mērķi radošam projektam un izvēlas tā īstenošanai piemērotus izteiksmes līdzekļus. Nosaka sava darba tematu un ideju, demonstrējot savu pasaules redzējumu, laikmeta aktualitāti, un izmanto sociālās, kultūras un citu jomu informāciju, kas raksturo mērķi – uzlabot dzīves kvalitāti, veidot estētisku vidi, paust savu nostāju vai risināt sabiedrībai svarīgus jautājumus. (K.O.3.3.) - Radošā projektā pēta un analizē mākslas valodas iespējas sabiedrības saliedēšanā un iecietības veidošanā mūsdienās, kultūras ietekmi uz sabiedrības procesiem. (K.O.4.3.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
- Analizē savu kā mākslas darba uztvērēja (skatītāja, klausītāja, lasītāja), kultūras un sabiedriskos procesos iesaistīta dalībnieka pieredzi personiski nozīmīgas vērtību sistēmas saglabāšanā un veidošanā. (K.O.2.8.) - Argumentē, kāpēc konkrēti kultūras artefakti tiek atzīti par kultūras mantojumu. Reflektē par sev nozīmīgo kultūras mantojumu. (K.O.2.4.) - Izmantojot digitālās tehnoloģijas, veido personisku dokumentāru prezentācijas materiālu par sev nozīmīgu kultūrvēsturisku vērtību vizuālajā mākslā no Latvijas kultūras kanona un demonstrē to klasesbiedriem, pamatojot savu ideju. (K.O.2.5.; K.O.1.4.)	- Attīsta ieradumu cieņpilni izturēties pret savas un citu tautu kultūru, citu kultūras kopienu mantojumu, pieņemot atšķirīgu viedokli. (Vērtība – cilvēka cieņa; tikumi – atbildība, tolerance, taisnīgums, līdzcietība, solidaritāte, laipnība) - Attīsta ieradumu cieņpilni izturēties pret savas un citu tautu kultūru, citu kopienu kultūras mantojumu, pieņemot atšķirīgu viedokli. (Vērtība – cilvēka cieņa; tikumi – atbildība, tolerance, taisnīgums, līdzcietība, solidaritāte, laipnība) - Attīsta ieradumu piedalīties kultūras mantojuma saglabāšanā, praktizēšanā, interpretācijā un tā pārradē. (Vērtība – darba tikums; tikumi – atbildība, godīgums, centība) - Attīsta ieradumu lietpratīgi un atbildīgi atlasīt, lietot un salīdzināt daudzveidīgus digitālus avotus (digitālie arhīvi, datubāzes, muzeji, bibliotēkas) kultūras satura apguvei, kultūras mantojuma pētniecībai un digitalizācijai un mērķtiecīgi tos izmantot savā darbā. (Vērtība – latviešu valoda; tikumi – atbildība, gudrība, centība) - Attīsta ieradumu izzināt, saglabāt un nodot tālāk ģimenes un vietējās kopienas tradīcijas. (Vērtība – ģimene; tikums – atbildība)
Jēdzieni: kultūras mantojums – materiālais un nemateriālais, tradīcijas, kultūrvēsturiska vērtība, kultūras vide, kultūras kopiena, kultūrainava, Latvijas kultūras kanons, valsts/ reģionālas/vietējas nozīmes kultūras piemineklis, dziesmu un deju svētki, UNESCO Pasaules mantojums, kontraversāls/pretrunīgs mantojums, autentisks, restaurācija, rekonstrukcija.	

Temata apguves norise

Analizē kultūras mantojumu un tā nozīmi personiskajā un ikdienas dzīves pieredzē	• Diskutē par svētkiem un tradīcijām, ko praktizē savā ģimenē, kopienā un reģionā. • Meklē līdzīgas pazīmes un svētku elementus (piemēram, simbolika, atribūtika, norises, aktivitātes) kādā savas kopienas un plašāka mēroga tradīcijā. • Grupā argumentē, cik nozīmīgas sabiedrībai ir nacionālās tradīcijas un vērtības kā tautas/nācijas kultūras mantojums un kā tās mainās, pilnveidojas laika gaitā. • Diskutē par svētkiem un tradīcijām, kas mūsdienās tiek vērtētas neviennozīmīgi. • Plašsaziņas līdzekļos iepazīstas ar informāciju par valsts nozīmes svētkiem – to vēsturi un norisi. Formulē viedokli par nacionāla mēroga tradīcijām un vērtībām kā tautas/nācijas kultūras mantojumu. • Izvēlas sev svarīgas tradīcijas, diskutē par to nozīmi, meklē kopsakarības starp personiskajām un kolektīvajām mākslinieciskās jaunrades aktivitātēm un kultūras mantojumu un tradīcijām. • Latvijas kultūras kanona mājaslapā meklē vērtības, kuras iespējams saistīt ar tuvāko apkārtni (pilsētu, reģionu, novadu) un argumentē to iespējamo nozīmi nākotnē.
Pēta un pamato kultūras un vizuālās mākslas mantojuma veidošanos un nozīmi šodien	• Skolotāja dotos piemēros un izmantojot avotus (Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstu, Nacionālo nemateriālā kultūras mantojuma sarakstu, Latvijas kultūras kanonu, ainavu dārgumu krātuvi “Latvijas ainavu dārgumi vakar, šodien, rīt” u. c.), grupē materiālā kultūras mantojuma piemērus (arhitektūra, tēlniecība, glezniecība, apbedījumi, arheoloģiski priekšmeti, cilvēka un dabas kopīgi radītas teritorijas, piemēram, ainavu dārzi un parki u. tml.) un nemateriālā kultūras mantojuma piemērus (mutvārdu tradīcijas un izpausmes, t. sk., valodu, paražas, rituālus, svētkus, tradicionālās amatniecības prasmes, zināšanas par dabu u. c.), lai veidotu izpratni par abu mantojuma veidu atšķirībām. • Izvēlas ar vizuālo mākslu saistītus piemērus no materiālā un nemateriālā kultūras mantojuma un grupē tos, lai nostiprinātu zināšanas par abiem mantojuma veidiem. • Diskusijā vai esejā argumentēti pamato savu viedokli par to, kādi ir priekšnosacījumi, lai vērtības tiktu atzītas par kultūras mantojumu.
Izzina veidus, kā saglabāt un kopt kultūras mantojumu	• Meklē un skaidro jēdzienus – autentiskums, restaurācija, rekonstrukcija u. c., pievienojot ilustratīvos piemērus objektiem tuvākajā apkārtnē (piemēram, jēdziens “rekonstrukcija” + Dobeles pils kā piemērs rekonstrukcijas jēdzienam). • Mērķtiecīgi meklē informāciju avotos un kritiski analizē pozitīvos un negatīvos piemērus materiālā kultūras mantojuma apsaimniekošanā, izsaka argumentētu viedokli par šiem procesiem.
Pēta un interpretē Latvijas kultūras kanona vērtības	• Apzina, raksturo atmiņas institūcijas (muzeji, arhīvi, bibliotēkas), šo institūciju darbības mērķus un jauno tehnoloģiju nozīmi to darbā – kā daudzveidīgie digitālie avoti (digitāli arhīvi, muzeji, bibliotēkas) saglabā un ļauj līdzdarboties materiālā un nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanā, veidošanā un tradīciju pārmantošanā. • Izmantojot digitālās tehnoloģijas, veido personisku dokumentāru prezentācijas materiālu par sev nozīmīgu kultūrvēsturisku vērtību vizuālajā mākslā no Latvijas kultūras kanona un demonstrē to klasesbiedriem, pamatojot savu ideju.

Precizē radošā darba ideju, plāno pētniecību un realizāciju	• Izmantojot 1. tematā izveidotās skices (vai jau izvēlēto skici), turpina darbu ar savu ideju un, meklējot kultūras mantojuma kontekstus, nosaka mērķi savam radošajam darbam, izvēlas tā īstenošanai kāda konkrēta mākslas veida izteiksmes līdzekļus un izmēģina to lietojumu. • Precizē sava radošā darba tematu un vēstījuma nolūku, lai tas paustu personīgu pasaules redzējumu, būtu laikmetīgs un aktuāls. • Fiksē radošā darba portfolio procesa gaitu, atziņas un riskus, kas varētu radīt šķēršļus realizācijai. • Aktualitātes pamatojumam izmanto citu jomu informāciju, raksturojot mērķi, nosaka uzdevumu – uzlabot dzīves kvalitāti, veidot estētisku vidi, paust savu nostāju vai risināt sabiedrībai svarīgu jautājumu. Visu konstatēto un izdomāto fiksē pētījuma dienasgrāmatā, papildinot ar 2. temata galvenajām atziņām.
Pilnveido, papildina kultūras pieredzes dienasgrāmatu	• Papildina savu kultūras pieredzes dienasgrāmatu, fiksējot tajā iespaidus par dažādiem kultūras pasākumiem un izstādēm. • Kultūras pieredzes dienasgrāmatā fiksē pieredzi darbā ar Latvijas kultūras kanonu u. c. kultūras mantojuma uzskaites avotiem.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis.

Mācību vide

Ieteicams izmantot planšetes vai datorklasi, telpu ar vizuālās mākslas materiāliem un instrumentiem, audio, videoaparāturu.

Citi ieteicamie mācību līdzekļi

Enciklopēdijas, vārdnīcas, mākslas vēstures un teorijas avoti un mācību grāmatas.

Mācību literatūra vispārējās izglītības iestādēm. [tiešsaiste]. b. g. [skatīts 2019. g. 28. jūnijā].

Pieejams: <https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/maclit.shtml>

Starppriekšmetu saikne

Literatūra I	Esejā argumentēti pamato savu viedokli par to, kādiem priekšnosacījumiem jāīstenojas, lai vērtības ar laiku tiktu atzītas par kultūras mantojumu un vai kopienā vai valstī pastāvošas tradīcijas, vērtības var ietekmēt dažādi faktori: valsts iekārta, politiskās varas maiņa, ekonomiskā situācija, sociālā spriedze u. tml.
Vēsture un sociālās zinātnes I	Latvijas vēsture, novadpētniecība, atmiņas institūcijas, kultūrvēsturiskā mantojuma izpēte.
Dizains un tehnoloģijas I	Informācijas ieguve un apstrāde, vizualizācija un noformēšana. Legālās interneta vietnes (filmas, teātra izrādes u. tml.).

Metodiskais komentārs

Saturs	Temata pieeja veidota tā, lai ieinteresētu skolēnu pētīt Latvijas nemateriālā kultūras mantojuma vērtības un Latvijas kultūras kanonu, ar skolotāja ieteikumu veidot savu kultūras kanonu. Lai skolēnam veidotos kopaina par Latvijas mākslas attīstību, skolotājam jāpiedāvā dažādus skolēnam pieejamus avotus (piemēram, www.meandrs.lv; periodika.lv). Svarīgs mācību saturs ir atmiņas institūciju iepazīšana (digitālu un manuālu), lai gūtu informāciju par pagātņi un tagadni un par izmaiņām attieksmē pret mantojuma saglabāšanas principiem un vajadzībām. UNESCO materiālus ieteicams izmantot kā autoritatīvu avotu jaunākajai informācijai par materiālo un nemateriālo kultūras mantojumu. Temata apguves norises secības otrajā daļā <i>Mantojuma veidošanās un nozīme</i>, būtiski ir detalizēti iepazīties ar nacionālajiem kultūras mantojuma sarakstiem (Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstu, Nemateriālā kultūras mantojuma sarakstu, Latvijas kultūras kanonu) un komentēt tos, salīdzinot ar citu valstu dokumentiem, pieredzi. Paplašinot skolēnu skatījumu un izpratni par Latvijas mākslas vēsturi, skolēni jāmudina izmantot Latvijas Nacionālā kultūras centra, Nacionālā kino centra u. c. institūciju un vietņu filmu piedāvājumu kultūras procesu pētniecībai un izmantošanai/pārradīšanai dažādos mācību un radošos uzdevumos. Skolotājam jāatbalsta skolēnu izvēles, konsultējot par citu mākslas veidu – teātra mākslas un mūzikas – izteiksmes līdzekļu izvēli un lietošanu radošos uzdevumos.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: pilsoniskā līdzdalība, kritiskā domāšana un problēmrisināšana.

1. Kultūras izpratne un izpausmes sabiedrībā	2. Kultūras mantojuma daudzveidība	3. Kultūras piederība un identitāte	4. Kultūras pieprasījums un piedāvājums	5. Radošā/pētniecības procesa pieredze
--	------------------------------------	-------------------------------------	---	--

3. Kultūras piederība un identitāte.

Kultūras nozīme savas un vienaudžu identitātes veidošanā: valoda un kultūrtelpa. Latviskās kultūrtelpas saglabāšana. Kultūras piederība un identitāte daudzveidīgā kultūrvidē.

Ieteicamais laiks temata apguvei: 42 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: apzināties un pamatot savu individuālo, kopienas un nacionālo identitāti, kas ir balstīta konkrētas kultūras piederībā, vērtībās, tradīcijās.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Kultūras piederību apliecina ar tradīciju un simbolu lietojumu ikdienā un izsaka kultūras un mākslas vērtībās un to izvēlē. (VSK.K.Li.1.) - Katrs cilvēks var būt piederīgs dažādām kultūrām (nacionālajai, tautas, reģionālajai, pilsētas, lauku, jauniešu u. c.), kas nosaka viņa identitātes veidošanos. (VSK.K.Li.2.)	- Formulē un argumentē savas personiskās garīgās izaugsmes būtiskākās vērtības, komentē un pamato savu māksliniecisko gaumi. (K.O.2.8.; K.O.2.9.) - Pamato savu kultūras piederību ar piemēriem no personiskās ikdienas dzīves un kultūras pieredzes. (K.O.2.10.) - Pamatojoties uz dzīves un mākslas procesu novērojumiem, estētiskiem un ētiskiem impulsiem, ģenerē jaunas mākslinieciskas idejas, formulē savu personisko attieksmi pret sabiedrībai un pašam nozīmīgām idejām un procesiem. (K.O.3.4.) - Praksē pārbauda plānoto uzdevumu risināšanas paņēmienus radošā projekta īstenošanai, veido prototipus iecerētajam produktam, grupā pārrunā un izvēlas idejai atbilstošāko, konkrētai situācijai piemērotāko un realizācijā iespējamu risinājumu. Dokumentē eksperimentu un risinājumu izvēles gaitu. (K.O.3.6.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
Jaunrades darbā lieto vizuālās un audiovizuālās mākslas izteiksmes līdzekļus, simbolus un zīmes, lai īstenotu savas vai grupā saskaņotas idejas par identitāti. Argumentē savu izvēli un salīdzina ar kādu atšķirīgas identitātes piemēru. (K.O.1.4.)	- Attīsta ieradumu cieņpilni izturēties pret savas un citu tautu kultūru, citu kopienu kultūras mantojumu, pieņemot atšķirīgu viedokli. (Vērtība – cilvēka cieņa; tikumi – līdzcietība, solidaritāte, tolerance) - Attīsta ieradumu patstāvīgi izvērtēt kultūras procesus, meklējot kopsakarības ar vēstures kontekstu, Latvijas valstiskuma, latviešu valodas un kultūras nozīmību tajos. (Vērtības – Latvijas valsts, latviešu valoda; tikumi – gudrība, atbildība) - Attīsta ieradumu darboties ilgtspējīgi un apkārtējai videi draudzīgi, uzņemoties atbildību par saviem lēmumiem. (Vērtība – dzīvība; tikumi – atbildība, mērenība) - Attīsta ieradumu dažādās kultūrvidēs, kultūras un ikdienas norisēs cieņpilni un ar labvēlību izturēties, akceptējot konkrētajai videi atbilstošu uzvedības modeli, vispārpieņemtus ētikas principus un normas. (Vērtība – kultūra; tikumi – atbildība, solidaritāte, tolerance)
Jēdzieni: identitāte, kultūras kopiena, digitālā identitāte, identitātes zīmols, digitālā pēda, autortiesības.	

Temata apguves norise

Pēta identitātes izpausmes Latvijas kultūrtelpā	• Saskata savas personības izaugsmei būtiskas multikulturālās pasaules vērtības. Atpazīst un vērtē kultūras globalizācijas pazīmes, multikulturālisma izpausmes Latvijas kultūras vidē. • Demonstrē savu identitāti un reflektē par savu piederību noteiktai kopienai (kultūras piederība), valstij (nacionālā piederība), tautai (etniskā piederība), reliģijai (reliģiskā, konfesionālā piederība); vērtē, kāda kultūras pieredze šo piederību ietekmē. • Brīvi izvēlēta radošā formā demonstrē un pamato savu kultūras piederību un vērtē, kāda kultūras pieredze to iespaido/maina un kāda – veido identitātes apziņu.
Analizē, modelē un reflektē, kas un kādā veidā ietekmē kultūras piederību	• Modelē un reflektē, kas un kādā veidā ietekmē vienaudžu kultūras izpratni un atšķirības. • Izvēlas divu dažādu tautu nacionālās kultūras iezīmes un identitātes zīmolus, kas izpaužas ikdienas praksē mākslā un salīdzina tos, izmantojot kopīgi veidotos kritērijus. • Novērtē digitālās vides specifiku, raksturo iespējas un riskus, ko digitālā vide piedāvā kultūras piederības un identitātes veidošanā. • Izveido radošu portretu savām mākslinieciskajām izpausmēm digitālajā vidē: savu digitālās vides profilu (mērķtiecīgi veidota vai neapzināti uzkrājusies digitālā identitāte), pamato savas izvēles motīvus un skaidro vēstījumu. • Analizē savas vai klasesbiedra izpausmes digitālajā vidē. Raksturo iespējas, ko digitālā vide piedāvā kultūras piederības un identitātes veidošanā. Izvērtē sevis veidoto digitālo identitāti – savu “digitālo pēdu” un tās iespējamās sekas nākotnē. Pēta, vai neesamība sociālajos tīklos arī liecina par kādu noteiktu identitāti un piederību.
Veido vizuālu darbu par nacionālajām kultūras iezīmēm	• Izvēlas (divatā vai kopīgi ar citiem) vienas Latvijā (vai citur) dzīvojošas tautas būtiskākās nacionālās kultūras iezīmes un veido vizuālu plakātu (vai infografiku) par tām. • Izmanto dažādus avotus un informāciju – detalizēti pēta raksturīgus mākslas darbus un dažādas pazīmes – kolorītu, sižetus, modi, amatu prasmes, tradīcijas, priekšstatus/pieņēmumus/ticējumus, sakāmvārdus, folkloru, ainavu, floru, faunu u. tml. • Kopīgi analizē un izvērtē sniegumu – vizualizēto informāciju un izmantotos avotus, t. sk. tīmekļa resursus, atsauču lietošanu un autortiesību normas.
Pilnveido, papildina kultūras pieredzes dienasgrāmatu	• Kultūras pieredzes dienasgrāmatā fiksē ar kultūras/nacionālo/sociālo piederību saistītus personīgi aktuālus kultūras notikumus. • Ar dažādu vizuālās mākslas darbu piemēriem fiksē savā dienasgrāmatā nacionālās/kultūras/sociālās/interesu u. tml. piederības un identitātes meklējumus.
Veido prototipus, izmēģina dažādas pieejas radošā darba realizācijai	• Izmanto temata apgūvē iegūto informāciju, lai papildinātu sava radošā darba un pētījuma plānotos uzdevumus un to risināšanas paņēmienus, veido prototipus iecerētajam produktam, grupā pārrunā un izvēlas idejai atbilstošāko, konkrētai situācijai piemērotāko un realizācijā iespējamu risinājumu. • Eksperimentus un risinājumu izvēles gaitu dokumentē radošā darba portfolio.

Mācību līdzekļi**Mācību materiāli**

Skola2030 mācību līdzeklis.

Mācību vide

Ieteicams izmantot planšetes vai datorklasi, telpu ar vizuālās mākslas materiāliem un instrumentiem, audio, videoaparāturu.

Citi ieteicamie mācību līdzekļi

Enciklopēdijas, vārdnīcas, mākslas vēstures un teorijas avoti un mācību grāmatas.

Mācību literatūra vispārējās izglītības iestādēm. [tiešsaiste]. b. g. [skatīts 2019. g. 28. jūnijā].

Pieejams: <https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/maclit.shtml>

Starppriekšmetu saikne

Latviešu valoda I	Argumentācija, diskusiju kultūra, vērtību formulēšana.
Dizains un tehnoloģijas I	Informācijas ieguve un apstrāde.
Vēsture un sociālās zinātnes I	Sociālās attiecības un identitāte, indivīds un ģimene, dzimta, paaudzes.
Literatūra I	Dažādu kultūru un etnisko piederību piemēri literatūrā.
Svešvaloda I	Indivīds un ģimene, dzimta, paaudzes. Informācijas atlase svešvalodās. Valoda kā primārā identitātes pazīme, akcentējot piederību noteiktai tautībai.

Metodiskais komentārs

Saturs	Temata pieeja veidota tā, lai virzītu skolēna darbību uz dažādu kultūras/nacionālās/sociālā statusa/interesu grupas piederības pazīmju pētniecību gan literāros darbos, gan ikdienas dzīvē, iegūto informāciju pārradot/transformējot skatuviskā priekšnesumā ar citu mākslu – teātra, mūzikas – izteiksmes līdzekļu izmantošanu, ja tas nepieciešams. Skolotājam jāplāno un jāvirza mācību process, rosinot skolēnus vākt vizuālus materiālus un informāciju, pētīt un pamatot kultūras piederības izpausmes, un vērtēt, kāda kultūras pieredze to iespaido/maina un kāda – veido identitātes apziņu dažādās tautās un valstīs. Savai sākotnējai radošā darba idejai skolēniem šajā tematā jāpievieno pamatojums, kuru veido kultūras mantojuma un identitātes teorētiskas atziņas un praktiska izpēte. Šie aspekti ir cieši saistīti un ļauj padziļināt izpratni un vērtību tikai kontekstā ar personīgo aktualitāti.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: pilsoniskā līdzdalība, kritiskā domāšana un problēmrisināšana, jaunrade un uzņēmējspēja, sadarbība, digitālā prātība.
Papildu iespējas	Var veidot improvizētus pasākumus brīvā stilā, organizējot tikšanos ar dažādu tautību pārstāvjiem, sadarboties ar muzejiem, biedrībām, konsulātiem un pārstāvniecībām u. tml.

1. Kultūras izpratne un izpausmes sabiedrībā	2. Kultūras mantojuma daudzveidība	3. Kultūras piederība un identitāte	4. Kultūras pieprasījums un piedāvājums	5. Radošā/pētniecības procesa pieredze
--	------------------------------------	-------------------------------------	---	--

4. Kultūras pieprasījums un piedāvājums.

Kultūras produkta patēriņš. Profesionālās nodarbinātības iespējas kultūras jomā un radošajās industrijās.

Ieteicamais laiks temata apguvei: 42 mācību stundas.

Temata apguves mērķis: apzināties kultūru kā tautsaimniecības nozari un skaidrot, kā veidojas kultūras pieprasījums un piedāvājums atbilstoši sabiedrības kultūras vajadzībām.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Kultūras procesi rada pārmaiņas sabiedrībā. Mākslas darbiem ir mākslinieciska, sociāla un ekonomiska vērtība. (VSK.K.Li.4.) - Mākslas darbiem ir nozīmīga loma ideju un vērtību komunicēšanai sabiedrībā. (VSK.K.Li.4.) - Cilvēku kultūras un mākslas vajadzības ir mainīgas, tās attīstās, uzkrājoties kultūras pieredzei un līdzdalībai. (VSK.K.Li.4.) - Dažādiem kultūras produktiem ir atšķirīgas kultūras auditorijas. (VSK.K.Li.4.) - Attīstoties sabiedrības kultūras vajadzībām, veidojas kultūras produkta piedāvājums un pieprasījums, kultūra attīstās kā tautsaimniecības nozare. (VSK.K.Li.4.) - Kultūras jomā ir daudzveidīgas nozares (vizuālā māksla, literatūra, mūzika, kino, teātris, deja, mantojums, arhitektūra, dizains, novadpētniecība, muzeji, arhīvi, bibliotēkas, radošās industrijas) un organizācijas, kas nodrošina kultūras procesu un attīstību. (VSK.K.Li.4.) - Radošajā procesā, iedvesmojoties no kultūras konteksta un sabiedrības vajadzībām, paplašinās kultūras pieredze, rodas jaunas idejas un inovācijas. (VSK.K.Li.3.)	- Saskata iepazītajos teātra mākslas procesos mijiedarbi ar laikmeta sociāli politiskajiem un ekonomiskajiem procesiem. (K.O.4.1.) - Vērtē mākslas darbu oriģinālu un to reproducēšanas nozīmi dažādos kultūras laikmetos, oriģinālu nozīmi laikmetīgā mākslā, autentisku un globālu kultūras procesu atšķirības. (K.O.2.3.) - Pēta kultūras jomas un radošo organizāciju struktūru, iepazīst specifiskas profesijas, klātienē iepazīstot profesijā strādājošos. (K.O.3.5.) - Saskata mākslā arī izklaides funkciju un diskutē ar klasesbiedriem par tās nozīmi un vietu kultūras pieredzes un mākslinieciskās gaumes veidošanā. (K.O.4.6.) - Diskutē par komerciālās un nekomerciālās mākslas, profesionālās mākslas un amatiermākslas atšķirībām. (K.O.4.5.) - Izvērtē radošā projekta mērķu realizāciju un īstenošanas procesu, t. sk. izvēlēto māksliniecisko līdzekļu iedarbību uz skatītāju, izvērtē darba procesu un sava vai katra grupas dalībnieka ieguldījumu mērķa sasniegšanā. Analizē vai modelē, kā šo produktu uztvers citi (piemēram, cita paaudze, kopiena, reģiona kultūrai piederīgie), izvērtē domubiedru grupas un profesionālu viedokļus par atšķirīgu līdzekļu izmantošanu līdzīgas tematikas darbos. Argumentācijai izmanto avotus, t. sk. tīmekļa resursus, ievērojot atsauču lietošanu un autortiesību normas. (K.O.3.7.; K.O.3.8.) - Atbilstoši darbībai savā radošajā projektā, raksturo situācijas, kurās mākslas darbi un kultūras procesi izprotami kā tautsaimniecības resursi ar noteiktu māksliniecisku un tirgus vērtību, prognozējamu auditoriju un lietotājiem. (K.O.4.4.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
- Pētījumā par savu un klasesbiedru kultūras patēriņu, dažādu kultūras auditoriju vajadzībām demonstrē izpratni par kultūras un mākslas māksliniecisko, sociālo un ekonomisko vērtību. (K.O.4.3.; K.O.4.4.; K.O.4.5.; K.O.4.6.) - Individuālā un/vai kolektīvā mākslinieciskās jaunrades procesā radoši interpretē mūsdienu kultūras artefaktus, veido savu radošu projektu vizuālajā mākslā. (K.O.1.3.; K.O.2.3.; K.O.3.2.; K.O.3.6.)	- Attīsta ieradumu pilnveidot savu kultūras pieredzi, apmeklējot kultūras pasākumus, institūcijas, kultūras vēsturei nozīmīgas vietas, pastāvīgi lasot sev interesējošu literatūru un pēc konkrētām, katram mākslas veidam atbilstošām pazīmēm vērtējot kultūras piedāvājuma kvalitāti. (Vērtība – kultūra; tikumi – gudrība, atbildība) - Attīsta ieradumu lietpratīgi un atbildīgi atlasīt, lietot un salīdzināt daudzveidīgus digitālus avotus (digitāli arhīvi, datubāzes, muzeji, bibliotēkas) kultūras satura apguvei, kultūras mantojuma pētniecībai un digitalizācijai, un mērķtiecīgi tos izmantot savā darbā. (Vērtība – kultūra; tikumi – drosme, gudrība, atbildība) - Attīsta ieradumu radoši un mērķtiecīgi pašizpausties un gūt jaunu pieredzi dažādos mākslas veidos. (Vērtība – brīvība; tikumi – drosme, gudrība, atbildība)
Jēdzieni: autors, mākslinieks, radošs process, patērētājsabiedrība, starpkultūru mijiedarbe, radošās industrijas, kultūras produkts, masu produkts, elitārs produkts, nišas produkts, kultūras operators, kultūras auditorija, kultūras un radošā uzņēmējdarbība, kultūras tūrisms, izklaides vērtība, autortiesības, mākslinieciskā/sociālā/ekonomiskā vērtība, stāvizrāde, performance, amatiermāksla/amatierteātris, profesionāls teātris, komerciāla un nekomerciāla māksla, plāgiāts.	

Temata apguves norise

Izvērtē kultūras piedāvājumu un patēriņu dažādās mērķauditorijās	- Izvēlas sev interesējošu kultūras auditoriju un, izmantojot 1. tematā apkopoto vizuālo materiālu un veidotās skices idejai par nozīmīgām parādībām konkrētās grupas/kopienas dzīvesveidā, noskaidro tās kultūras patēriņa vajadzības. Brīvi izvēlēta formā (piemēram, lomu spēlē) demonstrē tās klasē. - Vērojot klasesbiedru demonstrējumus, tabulā vai Venna diagrammā kopīgi vai individuāli apkopo dažādo kultūras auditoriju vajadzības, noskaidro kopīgo un atšķirīgo kultūras produktu izvēli. - Atsaucoties uz savu pieredzi, veido kopsavilkumu un novērtē savu kā masu produkta, elitāra produkta u. tml. patērētāja rīcību. - Izvirza kritērijus (unikalitāte, simboliskās un sociālās nozīmes kādai kopienai, sociālai grupai, tautai u. tml.), lai formulētu un pamatotu, kāpēc konkrēts kultūras produkts var kļūt/nekļūt nozīmīgs. - Izmantojot paša atrastos vai skolotāja piedāvātos piemērus, formulē savu domu, argumentē savu viedokli, diskutējot par mākslas darbu oriģinālu/digitālo kopiju/plaģiāta/pārveidojumu/autortiesību nozīmi un šo izpausmju ietekmi uz personisko kultūras vērtību izpratni, vienojoties par kopējām atziņām.
Pēta profesionālās nodarbinātības iespējas kultūras jomā un radošajās industrijās	- Izmantojot savu kultūras pieredzi, raksturo kultūras dzīvē iesaistītos valsts sektora (piemēram, Latvijas Nacionālā bibliotēka), pašvaldības sektora (piemēram, Liepājas teātris, vietējais kultūras centrs), nevalstiskā sektora (piemēram, Ģertrūdes ielas teātris Rīgā), komercsektora (piemēram, SIA "Filmu studija Rija") darbiniekus un populārākos viņu radītos daudzveidīgos produktus. Saskata un analizē šo kultūras produktu māksliniecisko, sociālo, izklaides un tirgus vērtību. - Iepazīst šo produktu kultūras, sociālo, izklaides un tirgus vērtības noteikšanu, analizē dažādus kultūras produktus pēc minētā dalījuma. - Diskutē ar klasesbiedriem par kultūras produktu piedāvājuma un pieprasījuma balansu kultūras un mākslas jomā. - Pēta Latvijas Republikas Kultūras ministrijas mājaslapas sadaļā "Kultūra" pieejamo informāciju par dažādām kultūras un mākslas nozarēm. Iepazīst, kādas ir profesionālās nodarbinātības iespējas dažādās kultūras un mākslas jomās, salīdzina nodarbinātības atšķirības valsts, pašvaldības, nevalstiskajā, komercsektorā (finansējuma avoti, radošā brīvība, nodarbinātības un atalgojuma modeļi, darba līgums, autoratlīdzība, pašnodarbinātā statuss u. c.). - Piedalās simulācijas/lomu spēlē "Kultūras patērētājs un radītājs", grupās veidojot radošās un kultūras produktu producējošās komandas, kur katrs dalībnieks saņem uzdevumu iejusties konkrētā profesijā, ieņemamajā amatā, atbildīga uzdevuma veicēja statusā un izpētīt profesionālos uzdevumus, nepieciešamo kvalifikāciju, izglītības ieguves iespējas Latvijā, Baltijā un citur pasaulē, aprakstīt šī uzdevuma veicēja galvenos pienākumus, kopīgā darba mērķus un sasniedzamos rezultātus, māksliniecisko vēstījumu sabiedrībai, grupā veidot biznesa modeli – "audeklu", grafiski attēlojot savstarpējo uzdevumu plānojumu, laika grafiku un, ja iespējams, izspēlēt procesu, piemēram, sākot ar izstādes ieceri un beidzot ar tās realizēšanu skolas vidē un refleksiju. Piemērs izstādes veidošanas grupai: - mākslinieki, kuri rada inovatīvus darbus; - izstādes kurators, kurš plāno izstādes iekārtošanu un domā par izstādes, t.sk. arī par mākslinieka reklāmu, finansiālo un resursu nodrošināšanu; - mākslas galerijas īpašnieks, kurš atbalsta vai neatbalsta piedāvātā mākslinieka izstādi; - valsts vai pašvaldības struktūras darbinieks, kurš ir atbildīgs par mākslas procesu nodrošināšanu, valsts vai pašvaldības finansējuma sadalījumu budžetā, iespējams, arī projektu konkursā; - mākslas galerijas tehniskais darbinieks; - mākslinieka sadarbības partneris tajā pašā vai citā mākslas veidā (piemēram, mūziķis); - mākslas ziņu reportieris; 2–3 dažādi motivēti mākslas izstādes apmeklētāji. - Diskutē par atšķirīgo situāciju profesionālajā mākslā iesaistīto darba dzīvē (mūziķi, mākslinieki, aktieri) un pretrunām viņu radīto kultūras produktu novērtēšanā, iespējā pārdot un nozīmi kultūrā un valsts ekonomikā.

Pēta mākslas darbu pārveides iespējas, esošo praksi, juridiskos un ētiskos aspektus	• Diskutē par mākslas darbu digitālo kopiju/plaģiāta/pārveišu izmantošanu, autortiesību ievērošanu, neievērošanas gadījumā – par juridiskajām/finansiālajām sekām, veidojot izpratni par kultūras vērtībām, to izmantošanu savā radošajā darbībā un personīgo/kolektīvo ētiku attiecībā uz jebkādu mākslas darbu izmantošanu savā radošajā pieredzē. • Izmantojot paša atrastos vai skolotāja piedāvātos piemērus, pamato viedokli, klasē diskutējot par mākslas darbu digitālo kopiju/plaģiāta/aranžiju/pārveišu autortiesību ievērošanu/neievērošanu un to ietekmi uz personisko kultūras vērtību izpratni. • Individuāli vai grupā iecer un prezentē kultūras produkta ideju atbilstoši aktualitātei (piemēram, mākslas akciju, izstādi, performanci, gadskārtu pasākumu ar vizuālās mākslas un spēles elementu izmantošanu, pasākumu jaunāko klašu skolēniem), raksturo un pamato tā kultūras, sociālo, izklaides un tirgus vērtību.
Prognozē sava radošā darba mērķauditoriju, reklāmu	• Savam topošajam radošajam darbam nosaka konkrētu mērķauditoriju, plāno reklāmas iespējas, iespējamo cenu u. tml. Apraksta secinājumus, lai tos iekļautu radošā darba pētniecības daļā. • Kopīgi pārrunā iecerētos mākslinieciskos un praktiskos risinājumus. Vērtē un analizē savu un pārējo dalībnieku mākslinieciskās ieceres. • Konsultējas par sava radošā projekta reklāmu ar kultūras jomas un radošo organizāciju speciālistu – kuratoru –, uzklausa klasesbiedru viedokli.
Apkopo, vizualizē un prezentē kultūras pieredzes dienasgrāmatu	• Klasificē savā kultūras pieredzes dienasgrāmatā fiksētos kultūras notikumus kā masu, elitārus vai nišas produktus un prezentē apkopoto klasesbiedriem. • Fiksē izpētītās profesionālās nodarbinātības iespējas kultūras un mākslas jomā, intervē radošo organizāciju struktūrā nodarbinātus speciālistus, māksliniekus. • Individuāli un/vai sadarbībā (ja atbilst tematiski) vizuāli interpretē mūsdienu kultūras artefaktus, veidojot kontekstu ar sava radošā darba tematiku.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis.

Mācību vide

Ieteicams izmantot planšetes vai datorklasi, telpu ar vizuālās mākslas materiāliem un instrumentiem, audio, videoaparāturu.

Citi ieteicamie mācību līdzekļi

Laikmetīgās mākslas, mūzikas, teātra piemēri – klātienē apmeklējums vai video demonstrējums.

Enciklopēdijas, vārdnīcas, mākslas vēstures un teorijas avoti un mācību grāmatas.

Mācību literatūra vispārējās izglītības iestādēm. [tiešsaiste]. b. g. [skatīts 2019. g. 28. jūnijā].

Pieejams: <https://visc.gov.lv/vispizglitiba/saturs/maclit.shtml>

Klaičs, D. *Iztēle bez robežām: ceļvedis starptautiskai sadarbībai kultūrā*. Rīga : Culturelab, 2008.

Kleins, A. *Kultūrpolitika*. Rīga : Jānis Roze, 2008.

Kolbērs F. u. c. *Kultūras un mākslas mārketinga* No angļu val. tulkojusi Maija Jurkāne. Rīga : RD Rīgas Kongresu nams, 2007.

Starppriekšmetu saikne

Latviešu valoda I	Darbs ar informācijas avotiem, diskusiju kultūra, argumentācija, viedokļa aizstāvēšana.
Dizains un tehnoloģijas I	Dokumentu izveide, koplietošana. Vizualizācija (iegūtās informācijas apstrāde, noformēšana). Prezentācija. video, audio un attēlu apstrāde un izveide.
Vēsture un sociālās zinātnes I	Nodarbinātība kultūras jomā, karjeras izglītība, mūsdienu/laikmetīgā māksla, mūzika.
Kultūra un māksla I (teātra māksla)	Lomu spēles.

Metodiskais komentārs

Saturs	Temata pieeja veidota tā, lai skolēni iepazītos ar sabiedrības kultūras vajadzībām, izspēlējot simulācijas spēli un izmantojot dizaina domāšanu, kuras pamatā ir empātija jeb spēja iejusties lietotāja "ādā", lai iepazītu kultūras produkta iespējamo lietotāju. Tas ļauj skolēniem būt radošiem, ģenerēt drosmīgas idejas un nonākt pie negaidītiem risinājumiem. Izpētes posmam ir jāatvēr pietiekams darba un laika resurss, lai precīzāk noskaidrotu iespējamās auditorijas kultūras vajadzības. Kad ar informācijas ieguvī, daudzu ideju izvirzīšanu, "prāta vētrām", prototipu veidošanu un izmēģināšanu noskaidrotas dažādo sabiedrības grupu kultūras vajadzības, tās tiek pārrunātas un par tām tiek diskutēts, uzklusīts klasesbiedru viedoklis, tādējādi nonākot pie precīzāk definētas mērķauditorijas.
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: kritiskā domāšana un problēmrisināšana, jaunrade un uzņēmējspēja, sadarbība, digitālā pratība.
Papildu iespējas	Apmeklēt kultūras un mākslas iestādes – muzejus, galerijas, mākslinieku darbnīcas, Latvijas Mākslas akadēmiju u. tml., iepazīstot, kāds ir šo institūciju darbības princips, kādas karjeras iespējas pastāv mākslas jomā. Laikmetīgās mākslas izstādes, mūzikas pasākuma, teātra izrādes klātienē apmeklējums vai video demonstrējums. Sadarbībā skolotāji/skolas vadība var organizēt pasākumu skolā, kā arī piedalīties novada/pilsētas kultūras pasākumu organizēšanā.

1. Kultūras izpratne un izpausmes sabiedrībā	2. Kultūras mantojuma daudzveidība	3. Kultūras piederība un identitāte	4. Kultūras pieprasījums un piedāvājums	5. Radošā/pētniecības procesa pieredze
--	------------------------------------	-------------------------------------	---	--

5. Radošā/pētniecības procesa pieredze.

Tēls un ideja laikmeta kontekstā. Mākslas izteiksmes līdzekļu starpdisciplināritāte radošā darbībā.

Ieteicamais laiks temata apguvei: 42 mācību stundas (radošā un pētniecības darba pabeigšanai un rezultātu prezentēšanai un analīzei).

Temata apguves mērķis: realizēt radošu, pētniecībā balstītu vizuālās mākslas projektu no idejas līdz galarezultātam, izmantojot starpdisciplinārus paņēmienus un izteiksmes līdzekļus.

Sasniedzamie rezultāti

Ziņas	Prasmes
- Radoša projekta idejisko pamatu veido indivīda kultūras pieredze un zināšanas, attieksme pret procesiem sabiedrībā, intelekts, dzīves uzskati. (VSK.K.Li.3.) - Bagāta un daudzpusīga kultūras pieredze, mērķtiecīga mākslas izteiksmes līdzekļu sintēze veicina individuālā stila veidošanos un izkopšanu. (VSK.K.Li.1.; VSK.K.Li.2.) - Radošais process ir piedzīvojums, prieks un savas radošās domāšanas robežu apzināšanās. (VSK.K.Li.3.) - Radošā procesa rezultāts, demonstrēts auditorijai, ir jēgpilns, lietderīgs un gūst rezonansi sabiedrībā. (VSK.K.Li.3.; VSK.K.Li.4.) - Radošai izaugsmei ir būtisks pašvērtējums un citu vērtējums. (VSK.K.Li.3.)	- Ģenerē jaunas mākslinieciskas idejas, paužot personisko attieksmi pret norisēm sabiedrībā, aktualitātēm mākslā, demonstrē radošumu. (K.O.3.4.) - Īsteno radošu projektu, sākot no idejas/tēmas/vēstījuma veida izvēles līdz prezentācijai. (K.O.3.1.; K.O.3.10.) - Nosaka mērķi radošam projektam, izvēlas tā īstenošanai piemērotus dažādu mākslas veidu izteiksmes līdzekļus un prasmīgi tos izmanto. Nosaka darba tematu un ideju, demonstrējot savu pasaules redzējumu, laikmeta aktualitāti, un izmanto sociālās, kultūras un citu jomu informāciju. (K.O.3.3.) - Argumentēti izvērtē sava mākslinieciskā snieguma vājās un stiprās puses. (K.O.3.1.) - Akceptē vai iebilst dažādiem radošā projekta interpretācijas piedāvājumiem grupā, savu viedokli argumentējot. (K.O.3.8.) - Dokumentē radošā procesa gaitu portfolio, par to reflektē un teorētiski analizē. (K.O.3.1.; K.O.3.6.) - Uzskatāmi un pārliecinoši prezentē savu radošo, pētniecībā balstīto un teorētiski aprakstīto darbu, izvēloties un pielāgojot uzstāšanās saturu, formu un izpildījumu situācijai un auditorijai, piedāvājot izvērtu savu izvēļu/apgalvojumu pamatojumu. Sadarbojas ar auditoriju, analizējot un diskutējot par sava darba rezultātu un pieņemot atšķirīgus viedokļus. (K.O.3.10.) - Analizē rezultātu: raksturo dažādu mākslas veidu izteiksmes līdzekļu izmantošanu vienā mākslas darbā, novērtē starpdisciplināru mākslas un kultūras notikumu laikmetīgas izpausmes, reflektē par to satura un formas māksliniecisko iedarbību un potenciālo sava darba nozīmi un pielietojumu. (K.O.2.2.) - Skaidro atšķirības starp dažādiem mākslas produkta radīšanas mērķiem – mākslas darbs kā mākslinieciska un autora darbībai personiska vērtība, mākslas darbs kā komercprodukts, mākslas darbs kā pilsoniskās līdzdalības veidotājs, mākslas darbs kā sociāls vai politisks komentārs, mākslas darbs ar terapeitisku funkciju, mākslas darbs ar manipulatīvu funkciju un atsaucas uz savu pieredzi jaunrades procesā. (K.O.4.5.)
Komplekss sasniedzamais rezultāts	Ieradumi
- Izvēlas radošā projekta mērķus atbilstoši formulēto ideju nozīmīgumam un īstenošanas iespējām. (K.O.3.4.) - Realizē māksliniecisku ideju, kas atspoguļo personisko attieksmi pret sabiedrībai un pašam nozīmīgiem procesiem, demonstrē savu pasaules redzējumu, laikmeta aktualitāti un raksturo tās sociālo un kultūras nozīmi. (K.O.3.1.)	- Attīsta ieradumu radoši un mērķtiecīgi pašizpausties un gūt jaunu pieredzi dažādos mākslas veidos. (Vērtība – kultūra; tikumi – atbildība, centība, drosmība) - Veido un attīsta ieradumu nebaidīties kļūdīties un izmēģināt dažādas pieejas, izvērtējot sava radošā darba procesu un rezultātu, uzklusot dažādus viedokļus un izsakot argumentētu vērtējumu citiem. (Vērtība – kultūra; tikumi – gudrība, drosmība, savaldība, tolerance)
Jēdzieni: ideja, radošs process, starpdisciplināritāte, sintēze, originalitāte, interpretācija, mākslas stils, mākslas virziens, satura un formas vienotība, estētika, ētika, kvalitāte, koncepcija.	

Temata apguves norise

Plāno radošā darba tapšanas procesu un resursus (realizē paralēli 1. un 2. tematam)	• Atbilstoši 1. temata darbībām, analizē savākto informāciju, formulē ideju, izvēlas mērķauditoriju, plāno realizācijas laika grafiku – radošā projekta dienasgrāmatu. • Plāno nepieciešamos resursus idejas realizācijai. • Plāno sagatavošanas procesu, nepieciešamos soļus, katrai aktivitātei nepieciešamo laiku. • Izvirza kritērijus projekta realizācijai, kvalitatīvajiem rādītājiem.
Sagatavo radošā darba pētniecības daļu (realizē paralēli 2. un 3. tematam)	• Pārskata un precizē ideju/problēmu/aktualitāti un formulē mērķi, uzdevumus un pētniecības jautājumu. • Apkopo informāciju, analizē, izvērtē un kritiski apraksta – gatavo portfolio. • Ieteicams radošo darbu papildināt ar pētniecisko daļu. Piemēram, pētot kāda konkrēta mākslas žanra, veida, tehnikas piemērus un interpretāciju daudzveidību, var radīt arī savu interpretāciju. • Raksta teorētisku komentāru savam radošajam darbam pēc klasē kopīgi izveidotiem kritērijiem. Saskaņo tos un nosaka procentuālās attiecības abām darba daļām galavērtējumā.
Plāno, sagatavo un īsteno radošo darbu (realizē paralēli 3. un 4. tematam)	• Prezentē savu kultūras produkta/mākslas darba ideju, raksturo un pamato tā kultūras, sociālo, izklaides un tirgus vērtību (skolotāja atbalsts – informācija par iespēju salīdzināt un to noteikt pēc analogas metodes). • Sagatavo materiālus, nepieciešamos instrumentus un tehniskos palīginstrumentus, kas nepieciešami idejas realizācijai. • Rada – pārskata mācību gada laikā savāktos materiālus, skicē, veido kompozīcijas uzmetumus, pieraksta un paškritiski pārskata visu sagatavoto. • Radošajam darbam izvēlas jebkuru vizuālās mākslas veidu un tehniku – rada to individuāli (stājmāksla) vai sadarbībā (monumentālā māksla vai dizaina objekts), izmantojot atbilstošus izteiksmes līdzekļus un tehniku.
Prezentē, vērtē un analizē radošā un pētniecības darba pieredzi, savu un citu sniegumu un galarezultātu	• Veic izpēti par reklāmas materiālu struktūru un sastāvdaļām. Izvēlas sev piemērotu prototipu un, atkārtojot pamatizglītības pakāpē vizuālajā mākslā apgūtos reklāmas izveides pamatprincipus, izstrādā reklāmas materiālus – afišas, programmas, anotācijas, reklamē, izstāda/demonstrē, komentē darba saturu un ideju. • Reflektē un grupā pārrunā realizētos mākslinieciskos un praktiskos risinājumus. Vērtē un analizē savu un pārējo dalībnieku māksliniecisko sniegumu un/vai sadarbības rezultativitāti. • Savstarpēji recenzē pētījuma teorētisko daļu pēc iepriekš izstrādātiem kritērijiem.

Mācību līdzekļi

Mācību materiāli

Skola2030 mācību līdzeklis.

Pasaules lielāko modernās mākslas muzeju mājaslapas: MoMA, www.moma.org;

The Metropolitan Museum of Art, www.metmuseum.org; Tate, www.tate.org.uk;

Museum of Contemporary Art Kiasma, kiasma.fi; u. c.

Mācību vide

Ieteicams izmantot planšetes vai datorklasi, telpu ar vizuālās mākslas materiāliem un instrumentiem, audio, videoaparāturu.

Citi ieteicamie mācību līdzekļi

Enciklopēdijas, vārdnīcas, mākslas vēstures un teorijas avoti un mācību grāmatas, laikmetīgās mākslas, mūzikas, teātra piemēri – klātienē apmeklējums vai video demonstrējums.

Starppriekšmetu saikne

Dizains un tehnoloģijas/ Datorika I	Dokumentu izveide, koplietošana. Vizualizācija (iegūtās informācijas apstrāde, noformēšana). Prezentācija. video, audio un attēlu apstrāde un izveide. Nošu rakstīšanas lietotnes, programmas.
Vēsture un sociālās zinātnes I	Nodarbinātība kultūras jomā, karjeras izglītība.

Metodiskais komentārs

Temats Radošā/pētniecības procesa pieredze īstenojams visa mācību perioda ietvaros, plānojot laiku paralēli citu tematu apguvei vai pieskaņojot projekta galarezultāta sasniegšanas, sagatavošanas specifikai, paredzot laiku gan plānošanai, gan individuālajam darbam un/vai sadarbībai, gan nepieciešamajam darbam ar konsultantiem vai skolotāju.	
Saturs	Temata pieeja veidota tā, lai skolēnam būtu radīta iespēja visos tematos iegūtās zināšanas un prasmes realizēt praktiskā darbībā, kursa beigās pabeidzot un prezentējot radošu vai pētniecības projektu vizuālajā mākslā. Temats tiek īstenots visā mācību periodā, plānojot darbu paralēli pārējo tematu apguvei, paredzot laiku gan radošā projekta plānošanai, gan individuālajam darbam, gan mācību uzdevumiem/vingrinājumiem, gan grupu darbam, gan darbam ar konsultantu/skolotāju. 5. temats ir visvairāk vērsts uz starpdisciplināritāti, jo tiek izmantoti arī citu mākslas veidu (teātra mākslas un/vai mūzikas) izteiksmes līdzekļi. Skolotāja uzdevums ir atbalstīt skolēnu individuālās vajadzības pašvadītas mācīšanās nodrošināšanai un vadīt radoša projekta piedzīvošanas un izpētes procesu, kurā skolēni • izvirza mērķus radošam vai pētniecības darbam, rada idejas, pamato savu viedokli un īstenojamā projekta, priekšnesuma, pētniecības darba aktualitāti, ideju (1. tematā iesākts); • izvēlas idejas īstenošanai piemērotus dažādu mākslas veidu izteiksmes līdzekļus un prasmīgi tos izmanto (2. tematā iesākts); • īsteno radošu projektu, sākot no idejas/tēmas/vēstījuma veida izvēles un beidzot ar prezentāciju (3. tematā iesākts); • argumentēti analizē un izvērtē sava mākslinieciskā snieguma vājās un stiprās puses (4. temata apguves laikā meklē pamatojumu, argumentus, izvērtējuma veidus u. tml.); • dokumentē projekta portfolio radošā procesa gaitu un vērtē māksliniecisko sniegumu, emocionālo pieredzi un savstarpējās sadarbības prasmes (visa kursa laikā).
Caurviju prasmes	Šajā tematā aktualizētas šādas caurviju prasmes: pašvadīta mācīšanās, jaunrade un uzņēmējspēja, sadarbība.
Papildu iespējas	Sadarboties ar citam mākslas veidam veltīto Kultūra un māksla I (mūzika), Kultūra un māksla I (teātra māksla) un pamatkursa Literatūra I skolotājiem, lai plānotu skolēnu sadarbību radošajā procesā.

Pielikumi

1. pielikums

Mācību priekšmetu kursu programmu paraugos lietotie kodi

Atsaucei uz standartu¹ mācību priekšmetu kursu programmu paraugos izmantoti šādi plānoto skolēnam sasniedzamo rezultātu (SR) un lielo ideju (Li) kodi. (Standarta pielikumi, kuros lietoti šie kodi, atrodami [Skola2030 tīmekļa vietnē](#).)

SR kodi

Piemērs:

VL.O.2.1.		
VL.	O.	2.1.
Mācību joma (visu mācību jomu apzīmējumus sk. tabulā)	Kursa apguves līmenis (visu kursu apguves līmeņu apzīmējumus sk. tabulā)	Mācību jomas SR kārtas numurs standartā
		2.1. Izvēlas, atlasa un izmanto informāciju no dažādiem avotiem sava teksta izveidei saskaņā ar konkrētajām vajadzībām un mācību mērķiem. 2.1. Lai daudzpusīgi izzinātu noteiktu problēmu, jautājumu vai tematu un veidotu savu tekstu, mērķtiecīgi izvēlas, kārtā, analizē un vērtē informāciju, salīdzinot dažādos avotos publicēto tekstu saturu un tajos izmantotos valodas līdzekļus. 2.1. Pēta valodas un literatūras jautājumu atspoguļojumu plašsaziņas līdzekļos, lai pēc noteiktiem kritērijiem izvērtētu informāciju un veidotu spriedumus par šo ziņu kvalitāti, aktualitāti un izmantojamību savu tekstu izveidei.

Li kodi

Piemērs:

VSK.S.Li.6.		
VSK.	S.	Li.6.
Vispārējās vidējās izglītības pakāpe	Mācību joma	Mācību jomas SR kārtas numurs standartā
		6. Jebkurš informācijas avots, kas ataino norises sabiedrībā pagātnē un mūsdienās, ir vērtējams kritiski.

Kursu apguves līmeņu apzīmējumi

V	Vispārīgais līmenis
O	Optimālais līmenis
A	Augstākais līmenis

Mācību jomu apzīmējumi

V	Valodu mācību joma	
	VL	Latviešu valoda
	VS	Svešvaloda
K	Kultūras izpratnes un pašizpausmes mākslā mācību joma	
S	Sociālā un pilsoniskā mācību joma	
D	Dabaszinātņu mācību joma	
M	Matemātikas mācību joma	
T	Tehnoloģiju mācību joma	
F	Veselības, drošības un fiziskās aktivitātes mācību joma	

¹ Ministru kabineta 2019. gada 3. septembra noteikumi Nr. 416 "Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības programmu paraugiem".

2. pielikums

Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas pamatkursā Kultūra un māksla I (vizuālā māksla) plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti

Vispārīgais apguves līmenis	Optimālais apguves līmenis
K.Li.1. Katru laikmetu un sabiedrību raksturo tai specifiskas kultūras pazīmes, kas radoši tiek izteiktas dažādos mākslas veidos	
	K.O.1.1. Atšķir kultūru raksturojošās pazīmes nozīmīgākajos kultūrvēsturiskajos periodos un dažādos pasaules reģionos. Raksturo katra kultūrvēsturiskā perioda, reģiona un mūsdienu kultūru dažādību un mākslas starpdisciplināritāti. Saskata paralēles un atšķirības līdzīga satura viena mākslas veida darbā (vizuālā, audiālā, muzikālā, literārā, skatuviskā) un citos mākslas veidos.
	K.O.1.2. Raksturo un vērtē, kā kultūras izpaušmēs un 20. un 21. gs. dažādu vizuālās mākslas veidu darbos un arhitektūras objektos, t. sk. laikmetīgajā mākslā un Latvijas kultūrvidē, izmantotie vizuālās mākslas izteiksmes līdzekļi atklāj dažādas idejas un sabiedrības vērtības.
	K.O.1.3. Analizē kultūras zīmju un simbolu lietojumu daudzveidīgajā audiovizuālajā mākslā un vērtē to izmantošanas iespējas individuālajā un kopienas saziņā un plašsaziņā.
	K.O.1.4. Savas vai grupā saskaņotas idejas īstenošanai radošā darbā vai projektā lieto vizuālās un audiovizuālās mākslas izteiksmes līdzekļus, simbolus un zīmes. Argumentē savu izvēli.
	K.O.1.5. Lieto vizuālās mākslas tehnikas un tehnoloģijas (skicēšanu, zīmēšanu, estampa tehnikas, glezniecību dažādās tehnikās, tēlniecības veidus dažādos materiālos, redīmeidu u. c.) darbam divās un trijās dimensijās vizuāli plastiskā materiālā, instalāciju un performances veidošanā.
K.V.1.6. Lieto aktiermeistarības (runas, kustību, iztēles) elementus un sadarbojas verbālā, paraverbālā un neverbālā komunikācijā radošu uzdevumu īstenošanai.	

Vispārīgais apguves līmenis	Optimālais apguves līmenis
K.Li.2. Kultūras procesi un mākslas darbi pauž sabiedrības vērtības, to pārmantojamību un transformāciju, veido intelektuālo, estētisko un emocionālo pieredzi	
	K.O.2.1. Vērtē klātienē piedzīvotos vai dokumentētus (video, audio, aprakstos) kultūras notikumus pēc mērķtiecīgi izvēlētiem kritērijiem. Individuāli kritiski reflektē par savu kultūras pieredzi un iedvesmu jaunradei. Grupā diskutē par māksliniecisko, intelektuālo un emocionālo pieredzi.
	K.O.2.2. Raksturo dažādu mākslas veidu izteiksmes līdzekļu izmantošanu vienā mākslas darbā/kultūras notikumā, novērtē starpdisciplināru mākslas un kultūras notikumu laikmetīgas izpausmes, reflektē par to satura un formas māksliniecisko iedarbību.
	K.O.2.3. Vērtē mākslas darbu oriģinālu un to reproducēšanas nozīmi dažādos kultūrvēsturiskos periodos, oriģinālu nozīmi laikmetīgā mākslā, autentisku un globālu kultūras procesu atšķirības.
	K.O.2.4. Izzina klātienē un pēta Latvijas kultūras daudzveidību, analizējot kopīgo un atšķirīgo Latvijas materiālajā un nemateriālajā kultūras mantojumā (piemēram, kultūrvēsturisko novadu, tautu, kopienu kontekstā). Argumentē, kāpēc konkrēti kultūras artefakti tiek atzīti par kultūras mantojumu. Reflektē par sev nozīmīgo kultūras mantojumu.
	K.O.2.5. Raksturo Latvijas kultūras kanona vērtības dažādos kontekstos, mērķtiecīgi integrē kultūras mantojuma elementus radošā vai pētniecības (vizuālās mākslas, mūzikas, literatūras, teātra mākslas, starpdisciplinārā) projektā. Diskutē par Latvijas kultūras kanona vērtību un citu kultūras mantojuma elementu ietekmi Latvijas kultūrvides veidošanā.
	K.O.2.6. Salīdzina un interpretē tipoloģiski līdzīgus, bet dažādos vēsturiskos periodos tapušus mākslas darbus (vizuālajā mākslā, audiovizuālajā mākslā, arhitektūrā, mūzikā, literatūrā, teātra mākslā). Nosaka, kā tajos atspoguļotas konkrētās sabiedrības vērtības. Diskutē par jaunu tipu rašanos un laikmetīgās kultūras formu daudzveidību.
	K.O.2.7. Saskata kopsakarības starp vienaudžu mākslinieciskās jaunrades aktivitātēm un mūsdienu, kā arī tradicionālajiem kultūras artefaktiem, kultūras varoņiem, zīmēm un simboliem, rituāliem, svētkiem, Latvijas reģionu kultūras vērtībām (piemēram, Latvijas kultūrvēsturiskie novadi, latgaliešu, lībiešu un suitu kultūrtelpa).

Vispārīgais apguves līmenis	Optimālais apguves līmenis
	K.O.2.8. Analizē savu kā mākslas darba uztvērēja (skatītāja, klausītāja, lasītāja), kultūras un sabiedriskos procesos iesaistīta dalībnieka pieredzi personiski nozīmīgu vērtību sistēmas veidošanā. Sarunā ar vienaudžiem prot pamatot savu viedokli par kultūras un mākslas nozīmi katra personībā.
	K.O.2.10. Komentē kultūras un mākslas praksē pieredzēto, piederības izjūtu savai dzīvesvietai un kultūrvēsturiskajam novadam, prezentē savu kultūras piederību un, diskutējot grupā, kritiski reflektē par kultūras nozīmi savas un vienaudžu identitātes veidošanā.
K.Li.3. Radošajā procesā, iedvesmojoties no kultūras konteksta un sabiedrības vajadzībām, paplašinās kultūras pieredze, rodas jaunas idejas un inovācijas	
	K.O.3.1. Īsteno radošu projektu (piemēram, mākslas akciju, koncertprojektu, literāru jaunrades darbu, skatuvisku priekšnesumu, performanci), lai uzlabotu dzīves kvalitāti, veidotu estētisku vidi, paustu savu nostāju un risinātu sabiedrībai svarīgus jautājumus. Radošo procesu dokumentē, analizē, prezentē un par to reflektē.
	K.O.3.2. Analizējot un novērtējot kultūras izpausmes un mākslas darbus, izvēlas un prasmīgi izmanto noteiktam mākslas veidam piemērotas analīzes metodes. Lieto tās savas un citu vienaudžu māksliniecisku pašizpaušmju vērtēšanai.
	K.O.3.3. Nosaka mērķi radošam projektam, izvēlas tā īstenošanai dažādu mākslas veidu piemērotus izteiksmes līdzekļus un prasmīgi tos izmanto. Nosaka sava darba tematu un ideju, demonstrējot savu pasaules redzējumu, laikmeta aktualitāti, un izmanto sociālās, kultūras un citu jomu informāciju, raksturojot to.
	K.O.3.4. Pamatojoties uz dzīves un mākslas procesu novērojumiem, estētiskiem un ētiskiem impulsiem, ģenerē jaunas mākslinieciskas idejas, formulē savu personisko attieksmi pret sabiedrību un pašam nozīmīgām idejām un procesiem. Izvēlas radošā projekta mērķus atbilstoši formulēto ideju nozīmīgumam un īstenošanas iespējām.
	K.O.3.5. Pēta kultūras jomas un radošo organizāciju struktūru. Iepazīst šo jomu specifiskas profesijas (izstādes kurators, mūzikas izpildītāja vai literāta aģents, tulkotājs, kultūras projektu menedžeris, skaņu, gaismu operators, videooperators, režisors, producents u. c.), klātienē pētot profesijā strādājošos. Plāno un organizē sava radošā projekta gaitu, sadarbojas komandas veidošanā atbilstoši izvēlētai un iepazītā mākslas veida specifikai.

Vispārīgais apguves līmenis	Optimālais apguves līmenis
	K.O.3.6. Praksē pārbauda plānoto uzdevumu risināšanas paņēmienus radošā projekta īstenošanai, veido prototipus iecerētajam produktam, grupā pārrunā un izvēlas idejai atbilstošāko, konkrētai situācijai piemērotāko un realizācijā iespējamu risinājumu. Dokumentē eksperimentu un risinājumu izvēles gaitu.
	K.O.3.7. Izvērtē radošā projekta mērķu realizāciju un īstenošanas procesu, t. sk. izvēlēto māksliniecisko līdzekļu iedarbību uz skatītāju vai radošā darba uztvērēju, darba procesu un sava vai katra grupas dalībnieka ieguldījumu mērķa sasniegšanā. Analizē vai modelē, kā šo produktu uztvers citi (piemēram, cita paaudze, kopiena, reģiona kultūrai piederīgie).
	K.O.3.8. Radošā projekta vai literāra darba radošā interpretācijā saskata un izvērtē domubiedru grupas un profesionāļu viedokļus par atšķirīgu līdzekļu izmantošanu līdzīgas tematikas darbos, akceptējot dažādus viedokļus. Argumentācijai izmanto avotus, t. sk. tīmekļa resursus, ievērojot atsauču lietošanu un autortiesību normas.
	K.O.3.9. Piedzīvo radoša procesa un jaunrades prieku, pozitīvas emocijas vizuālajā mākslā, mūzikā, literārā darbībā, skatuviskā priekšnesumā vai uzvedumā, improvizācijā un rezultatīvā komandas sadarbībā.
	K.O.3.10. Uzskatāmi un pārliecinoši prezentē savu radošo vai pētniecības darbu, izvēloties un pielāgojot uzstāšanās saturu, formu un izpildījumu situācijai un auditorijai, piedāvājot izsvērtu savu izvēļu/apgalvojumu pamatojumu. Sadarbojas ar auditoriju, analizējot un diskutējot par sava darba rezultātu un pieņemot atšķirīgus viedokļus.
K.Li.4. Kultūras procesi rada pārmaiņas sabiedrībā. Mākslas darbiem ir mākslinieciska, sociāla un ekonomiska vērtība	
	K.O.4.1. Patstāvīgi spriež par kultūras procesiem un mākslas darbiem (vizuālajiem, audiālajiem, audiovizuālajiem, literārajiem, skatuves, starpdisciplinārajiem), lai salīdzinātu sava laikmeta kultūras un mākslas procesus, to māksliniecisko potenciālu un nozīmi sabiedrības vērtību veidošanā un prezentēšanā. Saskata mākslas, kultūras un citu cilvēka dzīves jomu (zinātņu, politikas, sadzīves, reliģijas) kopsakarības konkrētos kultūrvēsturiskos periodos un mūsdienās un diskutē par tām.

Vispārīgais apguves līmenis	Optimālais apguves līmenis
	K.O.4.2. Analizē personību (mākslinieku, arhitektu, mūziķu, komponistu, literātu, tulkotāju, aktieru, režisoru u. c.) lomu kultūras un mākslas vēsturē, kultūras un sabiedriskajos procesos mūsdienās, viņu ietekmi uz jaunu stilu veidošanos un pārmaiņām sabiedrībā.
	K.O.4.3. Radošā projektā pēta un analizē mākslas valodas iespējas sabiedrības saliedēšanā un iecietības veidošanā mūsdienās, kultūras ietekmi uz sabiedrības procesiem.
	K.O.4.4. Pamatojoties radošajā projektā gūtajā pieredzē, raksturo situācijas, kurās kultūras mantojums vai tā elementi kļūst par radošās ekonomikas vai uzņēmējdarbības resursu, mākslas darbi un kultūras procesi izprotami kā tautsaimniecības resursi ar noteiktu māksliniecisku un tirgus vērtību, prognozējamu auditoriju un lietotājiem. Diskutē par laikmetīgās mākslas iespējām kritiski vērsties pret patērniecības ideoloģiju un tās negatīvajām sekām.
	K.O.4.5. Skaidro atšķirības starp mākslas produkta radīšanas mērķiem – mākslas darbs kā mākslinieciska un autora darbībai personiska vērtība, mākslas darbs kā komercprodukts, mākslas darbs kā pilsoniskās līdzdalības veidotājs, mākslas darbs kā sociāls vai politisks komentārs, mākslas darbs ar terapeitisku funkciju, mākslas darbs ar manipulatīvu funkciju.
	K.O.4.6. Novēro, pēta, analizē un diskutē par vienaudžu kultūras interesēm un izklaides vajadzībām, lai izprastu kultūras piedāvājuma un pieprasījuma mainīgumu.

3. pielikums

Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti caurviju prasmēs, beidzot vispārējās vidējās izglītības pakāpi

1. Kritiskā domāšana un problēmrisināšana:

- 1.1. mērķtiecīgi formulē precīzus jautājumus, lai kritiski analizētu kompleksas situācijas un abstraktas idejas. Izzina kontekstu, to analizē, kritiski izvērtē, kā arī sintezē un interpretē informāciju, lai sasniegtu konkrētu mērķi. Gūst vispusīgu, precīzu informāciju par kompleksiem jautājumiem, izvērtē tās ticamību un analizē, kādēļ atsevišķās situācijās iegūt ticamu informāciju ir grūti;
- 1.2. kompleksās situācijās spriež no konkrētā uz vispārīgo un no vispārīgā uz konkrēto. Pamana loģiskās argumentācijas kļūdas savos un citu izteikumos, novērš tās. Argumentē, pierādot izteiktā apgalvojuma ticamību un veidojot pamatotus secinājumus;
- 1.3. nosaka aktuālas vajadzības, precīzi formulē kompleksu problēmu un pamato nepieciešamību to risināt, izvirza mērķi, piedāvā vairākus risinājumus, izvērtē tos attiecībā pret mērķi, izvēlas īstenot labāko;
- 1.4. kompleksās, neskaidrās situācijās patstāvīgi izstrādā problēmas risinājuma plānu un īsteno to, izvēloties, lietojot un pielāgojot piemērotas problēmrisināšanas stratēģijas, elastīgi reaģē uz neparedzētām pārmaiņām, izvērtē paveikto un gūtos secinājumus izmanto arī citā kontekstā.

2. Jaunrade un uzņēmējspēja:

- 2.1. interesējas par atklājumiem un inovācijām, proaktīvi meklē jaunas iespējas, kā efektīvi uzlabot savu un citu dzīves kvalitāti, rosina uzlabot esošo situāciju, pieņem nepieredzētus, kompleksus izaicinājumus, saglabā emocionālu līdzsvaru un atvērtību nenoiteiktības apstākļos;
- 2.2. raugoties uz situāciju no dažādiem skatpunktiem, pamana jaunas iespējas, mērķtiecīgi un elastīgi izmanto vai attīsta pats savas ideju radīšanas stratēģijas, lai nonāktu pie jauniem un noderīgiem risinājumiem, efektīvi organizē resursus (cilvēku, zināšanu, kapitāla, infrastruktūras), lai īstenotu savu iecerī, patstāvīgi meklē, izvērtē un atbildīgi izmanto citu idejas, kā arī piedāvā savas, lai iedvesmotu citus;
- 2.3. gan patstāvīgi, gan grupā attīsta ideju ilgtspējīgā piedāvājumā, kļūdas un grūtības izmanto kā iespēju izaugsmei.

3. Pašvadīta mācīšanās:

- 3.1. regulāri un atbilstoši savām vajadzībām izvirza īstermiņa un ilgtermiņa mērķus, formulē kritērijus, pēc kuriem izvērtēt, vai mērķis ir sasniegts, plāno mērķa īstenošanas soļus, uzņem atbildību par savu lomu soļu īstenošanā un mērķu sasniegšanā;
- 3.2. patstāvīgi un regulāri analizē un reflektē par savas darbības saistību ar emocijām, personiskajām īpašībām un uzvedību, rod veidus, kā attīstīt spējas pārvaldīt savu domāšanu, emocijas un uzvedību;
- 3.3. patstāvīgi izvēlas, pielāgo un rada savas domāšanas stratēģijas kompleksās situācijās;
- 3.4. pieņemot atbildīgus lēmumus, vada emocijas sociāli pieņemamā veidā un orientējas uz iespējām, ieguvumiem un pozitīviem risinājumiem;
- 3.5. patstāvīgi izmanto kritērijus, kas palīdz īstenot darba uzraudzīšanu un pilnveidošanu, izvērtē, apkopo un turpmākā darba procesā mērķtiecīgi izmanto gūto pieredzi.

4. Sadarbība:

- 4.1. plāno un īsteno personisko un grupas mērķu sasniegšanai nozīmīgu, cieņpilnu verbālu, neverbālu un digitālu komunikāciju;
- 4.2. piedalās gan viendabīgas, gan neviendabīgas grupas darba procesā, pieņem viedokļu atšķirības, dalībnieku dažādo pieredzi un spējas, prognozē, novērš un risina domstarpības un konfliktus, tostarp digitālā vidē;
- 4.3. mācību procesā un sabiedriskajā dzīvē apzināti orientējas uz kopīgo labumu un grupai nozīmīgu mērķu sasniegšanu, spēj pārstāvēt savas un respektēt citu intereses, ja grupas un paša vajadzības atšķiras.

5. Pilsoniskā līdzdalība:

- 5.1. skaidro un pamato savu skatījumu par kopsakarībām gan vietējā, gan globālā mērogā, izvērtē individu, sabiedrības un vides mijiedarbību;
- 5.2. balstoties savās vērtībās un cienot citu vērtības, izsvērti izvēlas pasākumus un ikdienas situācijas, kurās iesaistīties un iesaistīt citus, cieņpilni pamatojot savu nostāju, prot atteikties, ja pasākums neatbilst vērtībām, un spēj nepakļauties grupas spiedienam, paliekot saistīts ar tiem, kuriem nepiekrīt;

- 5.3. skaidro savas rīcības sekas un uzņemas par tām atbildību ikdienas situācijās, lokālos un globālos procesos;
- 5.4. patstāvīgi un kopā ar citiem gūst pieredzi, iesaistoties risinājumu meklēšanā un īstenošanā, kas palīdz uzlabot dzīves kvalitāti.

6. Digitālā pratība:

- 6.1. lai īstenotu daudzveidīgas ieceres, mērķtiecīgi izvēlas vai pielāgo un efektīvi izmanto atbilstošas digitālās tehnoloģijas;
- 6.2. analizē digitālās komunikācijas ieguvumus un riskus, atbildīgi uzvedas un komunicē digitālajā vidē atbilstoši savām un citu interesēm;
- 6.3. kritiski analizē mediju radīto realitāti un informācijas ticamību, uzņemas atbildību rīkoties, lai novērstu nekvalitatīva mediju satura radīto ietekmi, un, radot savu mediju saturu, ievēro privātuma, ētiskos un tiesiskos nosacījumus;
- 6.4. analizē un novērtē tehnoloģiju lomu dažādos kontekstos, izvērtē veselīgus un drošus tehnoloģiju lietošanas paradumus, ievēro un pielāgo tos savām vajadzībām, reflektē par savu digitālo identitāti un tās atbilstību savām un sabiedrības interesēm.

4. pielikums

Skolēnam attīstāmie ieradumi pamatkursos Kultūra un māksla I

1. Attīsta ieradumu pilnveidot savu kultūras pieredzi, apmeklējot kultūras pasākumus, institūcijas, kultūrvēsturiski nozīmīgas vietas, patstāvīgi lasot sev interesējošu literatūru un pēc konkrētām, katram mākslas veidam atbilstošām pazīmēm vērtējot kultūras piedāvājuma kvalitāti.
2. Attīsta ieradumu lietpratīgi un atbildīgi atlasīt, lietot un salīdzināt daudzveidīgus digitālus avotus (digitāli arhīvi, datubāzes, muzeji, bibliotēkas) kultūras satura apguvei, kultūras mantojuma pētniecībai un digitalizācijai, un mērķtiecīgi tos izmantot savā darbā.
3. Attīsta ieradumu patstāvīgi izvērtēt kultūras procesus, meklējot kopsakarības ar vēstures kontekstu, Latvijas valstiskuma, latviešu valodas un kultūras nozīmību tajos.
4. Attīsta ieradumu cieņpilni izturēties pret savas un citu tautu kultūru, citu kopienu kultūras mantojumu, pieņemot atšķirīgu viedokli.
5. Attīsta ieradumu piedalīties kultūras mantojuma saglabāšanā, praktizēšanā, interpretācijā un tā pārradē.
6. Attīsta ieradumu izzināt, saglabāt un nodot tālāk ģimenes un vietējās kopienas tradīcijas.
7. Attīsta ieradumu darboties ilgtspējīgi un apkārtējai videi draudzīgi, uzņemoties atbildību par saviem lēmumiem.
8. Attīsta ieradumu radoši un mērķtiecīgi pašizpausties un gūt jaunu pieredzi dažādos mākslas veidos.
9. Veido un attīsta ieradumu nebaidīties kļūdīties un izmēģināt dažādas pieejas, izvērtējot sava jaunrades darba procesu un rezultātu, uzklusot dažādus viedokļus un izsakot argumentētu vērtējumu citiem.
10. Attīsta ieradumu dažādās kultūrvidēs, kultūras un ikdienas norisēs cieņpilni un ar labvēlību izturēties, akceptējot konkrētajai videi atbilstošu uzvedības modeli, vispārpieņemtus ētikas principus un normas.

5. pielikums

Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību jomas pamatkursu tematu pārskats

Kultūras pamatu pamatkurss (vispārīgajā mācību satura apguves līmenī)

1. Kultūras izpratne un izpaušmes sabiedrībā Kā atšķiras dažādu laikmetu mākslas darbi un ko tie stāsta par sava laika sabiedrības vērtībām? Kā fiksēt savu intelektuālo un emocionālo kultūras pieredzi, formulēt savas personības izaugsmē būtiskas ētiskas un estētiskas vērtības?	2. Kultūras piederība un identitāte Kā pilnveidot savu personību, līdzdarbojoties kultūras aktivitātēs, jaunradē, kopienas tradīcijās, stiprinot piederību vietai, valstij, kopienai?	3. Kultūras mantojuma daudzveidība Kā izzināt kultūras mantojumu un piedalīties tā saglabāšanā, uzturēšanā un pārradīšanā?	4. Kultūras pieprasījums un piedāvājums Kā izprast kultūras auditorijas vajadzības un radīt sociāli un ekonomiski nozīmīgu kultūras un mākslas produktu?
--	---	--	--

Kultūra un māksla I (vizuālā māksla/mūzika/teātra māksla) pamatkursi (optimālajā mācību satura apguves līmenī)

1. Kultūras izpratne un izpaušmes sabiedrībā Kultūras noteiktais dzīvesveids. Kultūras izpaušmju, vērtību mainība laikā.	2. Kultūras mantojuma daudzveidība Kultūras mantojums personiskajā un ikdienas pieredzē. Mantojuma veidošanās un nozīme. Dažādu mantojuma veidu saglabāšana, praktizēšana un tālāk nodošana.	3. Kultūras piederība un identitāte Kultūras nozīme savas un vienaudžu identitātes veidošanā: valoda un kultūrtelpa. Latviskās kultūrtelpas saglabāšana. Kultūras piederība un identitāte daudzveidīgā kultūrvidē.	4. Kultūras pieprasījums un piedāvājums Kultūras produkta patēriņš. Profesionālās nodarbinātības iespējas kultūras jomā un radošajās industrijās.	5. Radošā/pētniecības procesa pieredze Tēls un ideja laikmeta kontekstā. Mākslas izteiksmes līdzekļu starpdisciplināritāte radošā darbībā.
--	--	---	---	--

Literatūra I pamatkurss (optimālajā mācību satura apguves līmenī)

1. Antīkais literatūrā Antīkās pasaules kultūras zīmju lasījums dažādu laiku literatūrā. Varoņa tēla daudzveidība tolaik un tagad.	2. Viduslaiki literatūrā Viduslaiku kultūras divdaļība: kristietības un tautas kultūras zīmju meklēšana un jaunu zīmju radīšana literatūrā.	3. Renesanse literatūrā Cilvēka pašvērtības, mākslinieciskās daudzveidības attīstība un renesanses laika ideju interpretācija citu laikmetu literatūrā.	4. Klasicisms literatūrā Klasicisma laikmeta kultūras zīmes – normas un to pārkāpšana dažādu laikmetu literatūrā.	5. Romantisms literatūrā Radošas personības unikalitāte un neparastums. Ikdienību noliedzoši ceļa meklējumi cauri laikiem.	6. Reālisms literatūrā Atšķirīgais un līdzīgais reālisma virziena literatūrā. Sociālās vides nozīme, personības vērtību atveide literatūrā.	7. Modernisms literatūrā Jaunas formas un satura meklējumi un eksperimenti literatūrā.	8. Post-modernisms un laikmetīgās literatūras aktualitātes Iepriekšējo kultūras vērtību jaunā dzīvē un mākslinieciskās pašizpaušmes daudzveidība.
--	---	---	---	--	---	--	---

6. pielikums

Mācību satura apguvei izmantojamie mācību līdzekļi (vizuālā māksla)

Izmantošanas nolūks	Mācību līdzekļu veids	Mācību līdzekļi
Mācību stundu sagatavošanai un demonstrējumiem	Metodiskie materiāli	Mākslas darbu attēlu kolekciju krāsu izdrukas (trīs veidos vienādas – gan A3, gan A5 formātos un digitālas), vismaz 300 gab. (no katra perioda 50), ielaminētas.
	IT un ierīces, kuras ir savietojamas ar IT	Projektors; datu kamera; skandas; audioieraksta sistēma; mikrofons; videokamera. Programmatūra – attēlu apstrādei, videoapstrādei u. tml.
	Mācību materiāli	Dažādi zīmuļi (dažādas cietības, krāsu un grafīta), ogles, krītiņi, pasteli, mazie krāsu komplekti (akrils), zīmuļu asināmais, dzēšgumija, akrila (vai guaša) krāsu komplekts ar plašu krāsu spektru, paletes sagataves, dažādas vidēja lieluma otas, šķēres, līme, ūdens trauks.
Skolēniem darbam (individuālajam /pāru/grupu darbam)	Kolekcijas	Attēlu kolekcijas (elektroniskās – sk. 1. punktu).
	Papīrs	A3 formāta papīrs/kartons, uz kura gleznot, akvareļu papīrs, skiču papīrs, kartons modeļiem – dažāda formāta, dažādu krāsu un biezuma.
	Papildmateriāli	Materiāli grafikas, gleznošanas un veidošanas darbiem, zīmēšanas galdi.
	Metodiskie materiāli	Mākslas darbu attēlu kolekciju krāsu izdrukas (trīs veidos vienādas – gan A3, gan A5 formātos un digitālas), vismaz 300 gab. (no katra perioda 50), ielaminētas.
	IT un ierīces, kuras ir savietojamas ar IT	Projektors; datu kamera; skandas; audioieraksta sistēma; mikrofons; videokamera. Planšetes vai klēpjatori.
Skolēniem informācijas ieguvei	Drukātā izziņas literatūra	Bērks, P. <i>Kultūru hibriditāte</i> . Rīga : Mansards, 2013. Bonami, F. <i>Es arī tā mācētu</i> . Rīga : Neputns, 2015. Cimdiņa, A., Hanovs, D. (red.) <i>Latvija un latviskais. Nācija un valsts idejās, tēlos un simbolos</i> . Rīga : Zinātne, 2010. Gīrcs, K. <i>Kultūru interpretācija</i> . Rīga : AGB, 1998. Gombrihs, E., H. <i>Mākslas vēsture</i> . Rīga : Zvaigzne ABC, 1997. Hanovs, D. <i>Šeit, visur un tagad...Globalizācija Latvijā: konteksti, diskursi, dalībnieki</i> . Rīga : Drukātava, 2008. Avotiņa, A., Blūma, D., Līdaka, A., Ņefedova, I., Šmite, E. <i>Latvijas kultūras vēsture</i> . Rīga : Zvaigzne ABC, 2003. Viķe-Freiberga, V. <i>Kultūra un latvietība</i> . Rīga : Karogs, 2010.

Izmantošanas nolūks	Mācību līdzekļu veids	Mācību līdzekļi
	Elektroniskie izzināšanas avoti	Kultūras izpratnes un izpausmes rokasgrāmata. [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 28. septembrī]. Pieejams: http://www.unesco.lv/files/OMC-CulturalAwareness-Report-LV-NET_b5413956.pdf Letonika.lv. [tiešsaiste; skatīts 2020. g. 3. janvārī]. Pieejams: https://www.letonika.lv/ Muzeju kolekciju tīkls. [tiešsaiste; skatīts 2020. g. 3. janvārī]. Pieejams: www.meandrs.lv/ Nacionālā Enciklopēdija. [tiešsaiste; skatīts 2020. g. 3. janvārī]. Pieejams: https://enciklopedija.lv/ Latvijas kultūras kanons. [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 4. decembrī]. Pieejams: https://kulturaskanons.lv/ Periodika. [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 4. decembrī]. Pieejams: http://www.periodika.lv UNESCO Latvijas Nacionālā komisija. Konvencijas. [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 28. jūnijā]. Pieejams: http://unesco.lv/lv/dokumenti/konvencijas-2/konvencijas-1/ Zudusī Latvija. [tiešsaiste; skatīts 2019. g. 4. decembrī]. Pieejams: http://www.zudusilatvija.lv/
	Uzskates materiāli	Atgādnēs, plakāti, fotogrāfijas, videofilmas. Čipša modeļi, drapērijas un priekšmeti kluso dabu uzstādījumiem, koka kluči un ģeometriskas formas telpiski elementi (var būt no papīra).
Drošības aprīkojums	Darba piederumi	Individuālās aizsardzības līdzekļi: priekšauts, gumijas cimdi, bieza plēve galdu apklāšanai.
Piederumi, iekārtas, ierīces mācību vides nodrošināšanai		Pilnīgi aptumšojami logi; krīta tāfele vai tumša siena, kas krāsota ar speciālo krāsu (paraugs – LNB Virtakas klase), dažādkrāsu krīti; piekaru sistēmas izstādes darbu prezentēšanai, ierāmējumu komplekts (A3 formātam, katrai klasei savs).
Mācību darbnīca mākslas nodarbībām		Galdi (vai pārnēsājamas koka virsmas) dažādiem tehniskiem darbiem – ar cietu virsmu, papīra griezējs, lielas otas, rullīši krāsas klāšanai, saimnieciskā izlietne, ūdens trauki otu mazgāšanai, grafikas prese, divi prožektoru, gaismas galds animācijām, šķēres, knaibles, krāsu tilpumi (akrila – dzeltens, zils, sarkans, balts, melns), papīrs ruļļos, mērlentes, gari lineāli (arī metāla), molberti.

DOMĀT. DARĪT. ZINĀT.

Valsts izglītības satura centra īstenotā projekta "Kompetenču pieeja mācību saturā" mērķis ir izstrādāt, aprobēt un pēctecīgi ieviest Latvijā tādu vispārējās izglītības saturu un pieeju mācīšanai, lai skolēni gūtu dzīvei 21. gadsimtā nepieciešamās zināšanas, prasmes un attieksmes.

Projekts Nr. 8.3.1.1/16/I/002 Kompetenču pieeja mācību saturā

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T Ņ Ē